

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INŠERATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUČINJEVA UL. 5
TELEFON 6T. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“

Steigende Verluste der Nordamerikaner an Menschen und Material

Schwere Abwehrkämpfe bei Gellenkirchen — Erbitterter Häuserkampf in Schleifstadt — Neue Schlacht in Mittelitalien — Bolschewisten im Matra-Gebirge zurückgeworfen und Einbruchsstelle beseitigt — Harte Kämpfe bei Miskole

Aus dem Führerhauptquartier, 3. Dez. DNB, Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die erbitterten Kämpfe im Westen kosten den Feind, vor allem die Nordamerikaner, steigende Verluste an Menschen und Material. Nach den jetzt vorliegenden Meldungen machten unsere Truppen im November über 5200 Gefangene. Die Zahl der Toten und Verwundeten des Feindes beträgt ein Vielfaches, 1514 Panzer und Panzerspähwagen wurden von uns vernichtet oder erbeutet, 82 feindliche Tiefflieger durch Verbände des Heeres abgeschossen.

Nordöstlich Gellenkirchen stehen Panzertruppen und Grenadiere in schweren Abwehrkämpfen mit feindlichen Kräften, die in schmalen Abschnitten in das Hauptkampffeld einbrechen konnten. In der Schlacht zwischen Eschweiler und Düren wurden durch kräftige eigene Angriffe wichtige Höhen wieder genommen und unsere Stellungen vorverlegt. Die Regimenter der 8. amerikanischen Division, die gestern erneut in dem seit fünf Wochen umkämpften Gebiet der Dürer Huertzen und Vossenaack bis zu zehnmal angriffen, wurden durch Gegenangriffe wieder geworfen oder blieben im Trichtergebiet liegen.

Bei Saarbrücken sowie zwischen Saarbrücken und den oberen Vogesen verteilten unsere Divisionen alle Durchbruchversuche, die der Feind den ganzen Tag über fortsetzte. In einzelnen Abschnitten wurden unsere Stellungen nach schweren Kämpfen geringfügig zurückgedrückt. Östlich Ingweiler und südlich Hagenaubach brachen Angriffe nordamerikanischer Reimenter nach fünfmaligen vergeblichen Ansätzen blutig zusammen.

Im mittleren und oberen Elsass behaupteten unsere Truppen das Kampffeld gegen den in der Rheinebene von Norden her angreifenden Feind. In Schleifstadt tobt ein

erbitterter Häuserkampf mit dem in die Stadt eingedrungenen Gegner.

Der Grossraum unter dem Beschuss unserer Fernfeuerwaffen. In Mittelitalien ist nördlich Forlì die Schlacht von neuem entbrannt. Die nach stärkstem Vorbereitungsfeuer angreifenden feindlichen Divisionen konnten nur unter schweren Verlusten wenige Kilometer vorankommen. Grenadiere und Jäger fingen die feindlichen Angriffsspitzen durch Gegenangriffe ab. Im übrigen adriatischen Küstenabschnitt fühlten die Briten erfolglos gegen unsere Stellungen vor.

In Südungarn hält der Feind seinen starken Druck westlich Fünfkirchen und im Gebiet des Kapos Flusses aufrecht. Unsere Grenadiere warfen in Mittelungarn die Bolschewisten aus dem Südwestteil des Matra-Gebirges zurück und beseitigten damit in mehrstündigen harten Waldkämpfen eine feindliche Einbruchsstelle.

Die harten Kämpfe bei Miskole dauern an. Auch zwischen den Flüssen Sajó und Hernad wird erbittert gekämpft. Trotz seines starken Kräfteeinsatzes konnte der Feind nur in einzelnen Abschnitten Boden gewinnen.

An der gesamten übrigen Ostfront blieb die Kampftätigkeit gering.

Nordamerikanische Bomber warfen gestern Bomben in Oberschlesien, Südostdeutschland und im mittelhessischen Gebiet. Anglo-amerikanische Jagdflieger unternahmen Tieffangriffe auf die Zivilbevölkerung in West- und Südwestdeutschland. Durch Angriffe britischer Verbände, die gegen Abend nach Westdeutschland einflogen, entstanden in einigen Städten, vor allem in Hagen, Gebäudeschäden. 40 feindliche Flugzeuge, darunter 31 viermotorige Bomber, wurden durch Luftverteidigungskräfte abgeschossen.

Tezavni boji na otoku Leyte

Zeneva, 2. dec. Boji na Filipinskem otoku Leyte so izredno težki, javlja »Washington Post«. Mraz in vročina zahtevata izredno številne žrtve. V bojnišnicah jeze vojaški, katerih noge so v pogorju zmrznile, poleg njih pa so vojski, ki jih je džungelska vročina prikovala na posteljo. Razen tega je sedaj nastopilo deževno vreme, ki izredno otežava nadaljnje prodiranje.

Tokio, 3. dec. Japonski glavni stan je objavil v soboto, da je neka posebna padalska edinica pristala 26. novembra s štirimi prevoznimi letali na delu otoka Leyte, zasedenem po sooraznih. Izvidniška letala so ugotovila, da so te čete zasedle večji del sovražnikovih letališč in dosegla doslej velike uspehe.

Bonomi spet sestavlja vlado

Bern, 2. dec. »Exchange« javlja iz Rima, da se je Bonomi po daljšem premišljevanju končno vendar odločil, da sprejme mandat za sestavo nove vade. Bonomi je izjavil, da bo poskušal sestaviti vlado iz zastopnikov onih strank »narodnega osvobodilnega odbora«, ki bodo pripravljene sodelovati z njim. »Exchange« je mnenja, da bodo v novi vladi tudi ljudje, ki niso vezani na nobeno stranko. Prav tako bodo v vladi tudi strokovnjaki. Uspeh ali neuspeh Bonomija je odvisen predvsem od zadržanja tako zvanega centra, predvsem krščanskih demokratov.

Eden pred spodnjo zbornico

Amsterdam, 3. dec. Zunanji minister Eden je izjavil v petek v angleški »podji« zbornici, da so se odnos Anglije s »tremi velikimi zaveznicami« — Zedinjenimi državami, Sovjetsko Rusijo in Francijo v letošnjem letu stalno boljšili. Veliki Britaniji je bilo omogočeno v povečnem obsegu v duhu odkritosti in medsebojnega razumevanja obravnavati »raz e neprjone probleme«, ki jih Evropa nudi in jih bo še nadalje nudila. Ako bodo vse štiri veljele sodelovale, »dokler ne bo vojna dobljena in še potem naprej«, ne bo nikakega problema, kateremu bi ne bile d rase, če pa bi se razšle, potem bi po Edenovem mnenju mednarodna organizacija, pa naj bi bila še tako dobro in natančno napravljena, ne mogla posovati.

O Grčiji je dejal Eden, da je prošja Velika Britanija sedanjost koledsko vlogo, naj dela složno še naprej za obnovo dežele. Eden je mnenja, da je Anglija »sprčo« v Grčijo poslanih dobav in svojih doprinešnih žrtv upravičena, da vlada k temu pozove. »Pri tem nimamo namena, mešati se v pravice grškega naroda, da si prostovoljno vladno obliko, ki mu najbolj ugaša.«

O vprašanju ameriškega petoleta in o odstranitvi strojnih naprav je dejal Eden, da uveljavlja Anglija slično kakor Z d nje ne države napram sovjetskemu zavezništvu svoje zahteve.

Eden proti Sforzi

Amsterdam, 2. dec. Eden je izjavil v petek v angleški spodnji zbornici v debati o imenovanju grofa Sforza za italijanskega zunanjega ministra, kakor pravi neka Reuterjeva vest, da je bil grof Sforza v opoziciji proti Bonomijevi vladi. Bonomi je bil napram zavezništvu izredno lojalen, britanska vlada pa ne more trpeti v premagani deželi zunanjega ministra, ki ne zastopa iste lojalnosti. Poslanec laburistične stranke Bevan je očital Edenu, da je angleški prestizh na kontinentu zaradi sličnih ukrepov v padanju. V Italiji, je izjavil, je nastal tak položaj, ker hoče britanska vlada kljub tako zvani osvoboditvi siliti italijanski narod, da osnuje vlado, ki je Angliji všeč.

Clark novi zavezniški poveljnik v Italiji

Zeneva, 2. dec. Novo imenovani poveljnik zavezniških armad v Italiji ameriški general Marc Clark je izjavil, da obstajajo pri Nemcih znaki, da se bodo na italijanskem bojišču še nadalje žilavo borili.

Ameriški poslanik v Rimu

Amsterdam, 2. dec. Po Reuterjevi vesti je imenovan Roosevelt v četrtek A. Alexandra O. Kircka za ameriškega veleposlanika v Italiji. Kirck je bil doslej zastopnik Zedinjenih držav v zavezniškem italijanskem posvetovalnem odboru.

De Gaulle v Moskvi

Stockholm, 2. dec. Kakor javljajo iz Moskve, je 1. decembra prispel tjakaj De Gaulle.

Reorganizacija ameriškega državnega tajništva

Stockholm, 2. dec. Reuter javlja, da je pripravil Roosevelt zakon, ki bo pomenil popolno reorganizacijo ameriškega državnega tajništva za zunanje zadeve. Funkcije državnega tajništva nameravajo razširiti s prevzemom važnih nalog koordinacijske urada za medameriške zadeve ter gospodarskega oddelka trgovinskega ministrstva. Imenovana naj bi bila dva nova državna podtajnika, ki naj bi se bavila s političnimi in gospodarskimi odnosi z inozemstvom. Tako bi prevzelo državno tajništvo vodstvo gospodarsko-imperalistične ekspanzije, ki je najvažnejši vojni cilj Roosevelta in njegovih židovskih wallstreetških gospodarjev.

Nov finski vojni minister

Stockholm, 2. dec. Maršal Mannerheim, kot finski državni predsednik je razrešil od kapi nenadoma ohromeloga vojnega ministra generala Waldena in imenoval generalnega poročnika Väinö Valveja za njegovega naslednika. L. 1895 rojeni general Valve je bil v prvi svetovni vojni v prvem finskem lovskem bataljonu, od l. 1938 pa je bil član finskega generalnega štaba.

Vojaška presoja položaja na evropskih bojiščih

Berlin, 2. dec. Vojaški dopisnik DNB-ja Martin Hallensleben meni, da je glavni cilj sedanje splošne ofenzive zavezniškov zasedba poruskega premogovnega revirja, in piše:

Tudi skromni angloameriški uspehi na bojnem področju Lorene in Alzacije ne morejo nikogar premotiti, da so angloameriška prizadevanja usmerjena na zasedbo nemškega Porurja in s tem v zvezi na izključitev enega izmed najvažnejših središč nemške oborožitvene industrije iz vojnega potenciala Nemčije. Za doseg tega cilja so se osredotočila vsa vojaška prizadevanja zavezniškov. Za doseg tega cilja je angloameriško vrhovno poveljništvo poslalo v borbo glavno in v Angliji in v zadnjih mesecih v Franciji zbranega vojnega gradiva. Bitka gradiva na področju vzhodno od Aachna zasleduje sama ta cilj. Ker ni mogla doslej napraviti nemškemu odporu prodreti, temveč se razvija za zavezniške sile v drugemu Verdunu, ki zahteva tisočere žrtve, ne prinaša pa nobenih omemb vrednih delnih uspehov, se je Eisenhower odločil, da bo začel misliti na nastop na Nizozemskem razvrženih britansko-kanadskih bojnih skupin. Z nekaj dni postaja živahnejše delovanje na nizozemskem področju. Računati je, da bo moral pač kmalu Montgomery znova nastopiti, podpreti s severnega boka nameravano prodiranje proti Porurju. Živahno obojestransko ogledniško in naskakovalno delovanje je treba ocenjevati v tem smislu. Ker je bil nemški pohod proti temu že v pričetku bitke pričakovanemu razvoju dne 18. novembra sklenjen, se lahko domneva, da bo razširjenje napadalnega bojišča prineslo razširjenje in povečanje potrošnje angloameriških divizij. Kakor je dosedanj potek bitke za Aachen dokazal, so Nemci podvzeli tako osredotočenje čet in gradiva, da je možno govoriti po pravici o spopadu najmočnejših bojnih sredstev v tej vojni. Na nemški strani prevladuje topanstvo, preko vsega bojišča pa se raztegujejo šahmatsko razporejene, v globino zgrajene, podzemne betonirane nemške topaniške postojanke. Le za trenutek se prikažejo celi topovi iz zemlje po oddanem strelu. 30.000 padlih angloameriških vojakov v obdobju 10 dni dovolj jasno govori o uspešnem delovanju nemške obrambe.

Tu in tam se pričena ohromljenja zagona velikega zavezniškega napadalnega podjetja. Kljub stalnemu izpolnjevanju močno prizadetih in deloma zdesetkovanih ameriških divizij pa se ne gane z mesta. Dve ameriški armadi sta na tem, da iz-

krvavita, sprčo ostroiti bitke postajajo dogodki in južnem delu zapadnega bojišča manj važni. Na jugu je možno jasno videti, da se pričena bojišča premikata do zapadne obale Rena, seveda v popolnoma drugih okoliščinah, kakor želi zavezniško vrhovno poveljništvo. Nemške bočne postojanke severno od Mulhousa in južno od Strasbourga so trdne. Bržkone je zato pričel nasprotnik čelni napad proti nemškemu bojišču na Vogezi, ker mu ni uspelo, da bi ga odrezal ali obkolil. Nemške divizije so doslej kljubovale vsakemu poizkusu vplivanja na njihove odmakalne premike. Vdora v nemške postojanke vzhodno od Markkircha ni možno smatrati za nevarnega, ker gre le za naprej potisnjene zaščitne postojanke in ker se glavna nemških oddelkov do premika preko vzhodnega roba Vogeza v dolino reke Rena. Najbolj daleč proti vzhodu so prodrl angloameriški oddelki pri Schleifstadtu.

Z vzhodnega bojišča je omembe vredno, da je sledil sovjetski sunek s področja pri Mohaču le z delnimi silami proti Pečuju in da se je glavna napadalnih oddelkov obrnila proti severu. Nemški protikrepi streme za tem, da bodo sovjetski napadi izvedeni od Dunavu proti Budimpešti in da bo od tukaj izveden nov sunek neposredno južnovzhodno od madžarske prestolnice, razvoji na tem področju pa dovoljujejo še marsikako možnost presenečenja.

Odgođena splošna ofenziva na zapadu

Stockholm, 3. dec. Kakor javlja agencija »United Press« iz Washingtona, je izjavil severnoameriški vojni minister Stimson, da je moral general Eisenhower zaradi pomanjkanja streliva preložiti svojo generalno ofenzivo. Stimson je poudaril, da je treba računati z naraščajočim pomanjkanjem streliva.

Nemški vojak premagal materijalno premoč

Madrid, 2. nov. »Nemški vojak je premagal zavezniško materijalno premoč«, piše dnevnik »Informaciones« v nemem komentarju o položaju na evropskih bojiščih. Nemčija je dosegla, kar je želela: Priobiti čas več mesecev, ne da bi zavezniškemu uspeh operativni uspeh. Tak je bil položaj 1. decembra kot ni nihče več govoril o zavezniški zmagovalni paradi skzi Brandenburška vrata.

Beda in lakota

V „osvobojenih“ deželah

Obupen prehranjevalni položaj v vseh pokrajinah, ki so jih zasedli zavezniški

Zeneva, 2. dec. List »John Bull« poroča, da je neka britanska pr. hran. e. ana komisija končala krožno potovanje po evropskih deželah, ki so jih zasedli zavezniški, in sestavila poročilo, ki po črtava »r. s. nično strušen« prehranjevalni položaj na teh področjih.

Kako strašno je v teh deželah, je razvidno iz tega, da je označen položaj na Francoskem kot najboljši, čeprav imajo dejavci v industrijskih mestih severne Francije komaj toliko hrane, da se obdržijo pri življenju. V južni Franciji stradajo, v Parizu pa ni skoraj nobenega mesa. Belgijci in Nizozemci pa trpe še mnogo bolj. Položaj na Balkanu se mora označiti kot na bolj resen. Poročilo o Grčiji n. pr. je »strašno«. V Atenah padajo ljudje na ulicah mrtvi po tieh. Slike, ki so dosepele sedaj iz Grčije v London so tako strašne, da jih cenzura ne dovoli objaviti.

To je oupen položaj, meni list »John Bull«, manj za Anglijo, ki ne igra nikake vloge pri proizvodnji živil, kakor za Ameriko in Sovjetsko zvezo, katerih žitnice bi morale rešiti »osvobojene« evropske dežele pred lakoto.

Stockholm, 3. dec. Politična kriza v deželah, ki so jih zasedli Angloameričani, je predmet članka angloameriškega tednika »Economist«, ki izjavlja, da bi nikakor ne bil umesten optimizem o političnih razmerah teh dežel. Nemška zasedba je dala mirujočim in politično se neudejstvu oči državljanom stabilnost in normalnost, ki pa je sedaj odstranjena.

Madžarski tisk o polomu demokracij

Budimpešta, 2. dec. Budimpeštanski »Uj Magyar« piše, da je strahotno pogledati, kako vladajo v vseh deželah, v katere so prišle boljševiške čete ali vojske demokracije, ogromna zmešnjava in nezadržne strasti. Demokracije nimajo niti sile niti so sposobne, da bi priborile narodom, ki so pod njihovo oblastjo, mir in jih osvobodile trpljenja vojne. Demokracije so postale le politične pustolovce, katerih delovanje je izpolnjevanje sliko opustošenja. »Oszertartas« piše v istem smislu v vprašanju poljske krize in pravi, da je primer Poljske nadaljnje svarilo lahkovernih narodom in vsem, ki so le kolikaj zaupali angloameriškim besedam.

Pariz še nadalje brez premoga

Madrid, 2. dec. Zaradi deževja je Seina prestopila bregove, s čemer je onemogoče-

no prevajanje premoga v Pariz s parniki, poroča list »Madrid« s francoske meje. Dopisnik lista poroča nadalje, da ni mogoče računati na urejeno obdelovanje polja v Franciji. Poleg drugih težkoč je treba najprej odstraniti miska polja, ki jih cenijo na skupno 9.500 ha. Vlada je za odstranitev min poklicala prostovoljce, obenem pa izjavila, da bo izvedla prisilne vpoklice, če ne bo zadostovalo število prostovoljcev.

Angleške skrbi zaradi belgijske krize

Zeneva, 2. dec. Belgija je primer polkusa z Evropo, poroča izredni dopisnik lista »Daily Mail« iz Bruslja. Trenje spominja direktno na razmere na Balkanu. V splošnem se čuti, da bo kmalu prišlo do velike krize. Najvažnejša problema sta pomanjkanje živil in prepri za vlado. Pierlotova vlada izvaja Eisenhowerova navodila, da potrebuje v Belgiji mir in red, toda komunisti menijo, da so bili Angloameričani napačno poudčeni, ter vzpirjajo stavke in demonstracije.

Nadaljnje pomisleke, poroča izredni dopisnik dnevnika »News Chronicle« iz belgijske prestolnice, pa zbujajo med belgijskim prebivalstvom prevladajoče mnenje, da se je Belgijcem med nemško zasedbo mnogo boljše godilo. Ves položaj je zelo slab in izredno žalosten.

Zmeda v Grčiji

Amsterdam, 3. dec. Kakor javlja agencija Reuter iz Aten, so v petek kmalu po polnoči podali min, predsedniku Papandreu ostavko vseh 6 ministrov, ki so zastopali levo krilo gibanja EAM. Komunistični kmetijski minister Zevgoz je protestiral proti odločbam generalnega majorja R. M. Scobleja, britanskega vrhovnega poveljnika v Grčiji, ki je zahteval demobilizacijo grških gverilskih čet. Minister je izjavil, da so te odločbe povsem enostranske.

Demonstracije tudi v Montrealu

Zeneva, 2. dec. Po vesteh iz Montreala se nadaljujejo v francoskem delu Kanade demonstracije proti razširjenju prisilne vojaške dolžnosti. V četrtek je priredil nacionalistični »Bloc Populaire« obhodo po montrealjskih cestah, pri katerih so metali kamenje na vladna poslopja ter razbili okna na poslopju liberalnega jutranjika »Kana-
nada«.

Narajšajoče izgube Američanov v ljudeh in gradivu

Težki obrambni boji pri Gellenkirchenu — Ogorčeni hišni boji v Schleifstadtu — Nova bitka v srednji Italiji — Na pogorju Matra boljševiki vrženi nazaj in odstranjeni vdor — Trdi boji pri Miskoleu

Führerjev glavni stan, 3. dec. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja: V ogorčenih bojih na zapadu ima sovražnik, predvsem Američani, narajšajoče izgube v ljudeh in gradivu. Po dosedanjih poročilih so zajele naše čete v novembu nad 5200 ujetnikov, število padlih in ranjenih sovražnikov, pa je še mnogokrat večje. Uničili ali zaplenili smo 1514 oklopnikov in izvidniških oklopniških voz. Od delki vojske so sestrelili 82 nizko letočih letal.

Severnovzhodno od Gellenkirchena so oklopniške čete in grenadirji v težkih obrambnih bojih s sovražnikovimi silami, ki so v ozkih odsekih vdrle v glavno bojišče. V bitki med Eschweilerjem in Dürenom smo z močnimi lastnimi napadi zopet zavzeli važne višine in pomaknili naše postojanke naprej. Polke 8. ameriške divizije, ki so večerj ponovno do desetkrat napadli na področju vasi Hürtgen in Vossenaack, za katerega divjajo boji že pet tednov, smo s protinapadi zopet odvrgnili ali pa so običajni v našem ognju na ozemlju posejane z granatnimi lijak.

Pri Saarbrankenu ter med Saarbranken in gornjimi Vogezi so preprečile naše divizije vse probojne poizkuse, ki jih je nadaljeval sovražnik ves dan. V posameznih odsekih so bile naše postojanke po težkih bojih malo potisnjene nazaj. Vzhodno od Ingvellerja in južno od Hagenausa so se napadi ameriških polkov po petkratnih brezuspešnih ponovitvi krvavo zrušili.

V srednji in gornji Alzaciji so obdržale naše čete bojišče proti sovražniku, ki je napadel na ravnini ob Renu s severa. V Schleifstadtu divjajo ogorčeni hišni boji z nasprotnikom, ki je vdril v mesto.

Velepodročje Londona in Anversa nadalje obstreljujemo z našim daljnostrelnim orožjem.

V srednji Italiji se je severno od Forlija znova razplamтела bitka. Sovražnikove divizije, ki so napadle po najmočnejši topniški pripravi, so s težkimi izgubami napredovale le nekaj kilometrov. Grenadirji in lovci so s protinapadi prestregli sovražnikove napadalne osti. V ostalem jadranskem obalnem odseku so Britanci brepuspešno tipali proti našim postojankam.

V južni Madžarski sovražnik nadalje močno pritiska zapadno od Pečuja in na področju reke Kapos.

V srednji Madžarski so vrgli naši grenadirji boljševike iz južnozpadnega dela pogorja Matra ter odstranili s tem v večdnevni trdnih gozdnih bojih neki sovražnikov vdor.

Pri Miskoleu se nadaljujejo trdi boji. Ogorčeno se borimo tudi med rekama Sajó in Hernad. Kljub močni uporabi sil je sovražnik napredoval le v posameznih odsekih.

Na vsem ostalem vzhodnem bojišču je bilo bojno delovanje le majhno.

Ameriški bombniki so metali večerj bombe v gornji Šleziji, južnovzhodni Nemčiji in v srednjem Porenju. Angloameriški lovski letalci so v nizkem letu napadali civilno prebivalstvo v zapadni in južnozpadni Nemčiji. V sled napadov britanskih oddelkov, ki so proti večeru prileteli nad zapadno Nemčijo, je nastala v nekaterih mestih, predvsem v Hagenu, škoda na poslopih. Protiletalske obrambne sile so sestrelile 40 sovražnikovih letal, med njimi 31 štirimotornih bombnikov.

„Samo začasna rešitev“

Razočaranje v Angliji sprčo nove poljske begunske vlade „Neaktualni“ Arciszewski — Ostavka Grabskega

Stockholm, 2. dec. V Londonu so hudo razočarani nad novo poljsko begunsko vlado. Agencija Reuter javlja, da vidi britanski časopisje v novi poljski vladi samo oteževanje sporazuma s Sovjetsko zvezo. »Times« na pr. pravi: »Edino, kar lahko rečemo o novi poljski vladi, je, da lahko smatramo ta korak, ki je značilen sprčo nepoznanja sedanjega položaja in bodočih zahtev, le kot začasno rešitev. Jasno je, da lahko ustvarja Poljska svojo usodo samo v tesnem sodelovanju in zvezi z boljševiki. Na nesrečo je večina poljskih politikov v Londonu slepo vdana usodni tradiciji, ki je dovedla do tega, da je moral odstopiti edini dober poljski politik, Mikolajczyk, ki je imel smisel za realnost, kar bi ga usposobil, da bi lahko ustvaril za Poljsko tudi za bodočnost sprejemljivo politiko. Sedanje samouničevanje bo preje ali kasneje dovedlo samo do tega, da bo obnova Poljske sploh onemogočena.

Berlin, 2. dec. Novi ministrski predsednik poljske begunske vlade Arciszewski je podal prvo izjavo o svoji politiki in je rekel, kakor poroča agencija Reuter, da je cilj njegove vlade doseči trajen sporazum s Sovjetsko zvezo in sicer v skladu z načeli določenimi v atlantski listini. Arciszewski svoji izjavi pač ni dal aktualne formulacije, kajti kdo danes še govori o Atlantski listini! Ze zdavnaj je utonila v pozabi, ka-

ni angleški list v nekem komentarju, por. pravi tudi »Daily Express«. Kakor mekriva to listino tako debela plast prahu, da originalne listine ni več mogoče najti. Na vsak način agenciji Reuter sklicevanje na Atlantsko listino ni prijetno. Drugo načelo te listine namreč pravi, naj se ne izvedejo nikake teritorialne spremembe, če niso v skladu s svobodno izraženo voljo prebivalstva. Iz tega sklepa agencija Reuter, da pomeni to z ozirom na poljski primer odklonitev Curzonove črte brez ljudskega glasovanja.

Amsterdam, 2. dec. Agencija »United Press« je razširila vest, da je odstopil predsednik poljskega narodnega sveta Stanislaw Grabski. Grabski je bil Mikolajczykov prijatelj.

Angleška bela knjiga v filmu

Amsterdam, 2. dec. Kakor poroča »Daily Telegraph«, da nameravajo angleško Belo knjigo o britanskih vojnih naporih porabiti kot snov za poseben film. Film bo imel naslov »Bela knjiga« ter bo trajal 50 minut. Poročilo pravi, da bodo igrali film po vsem svetu ter da bo razkril tajnosti, katerih doseg je varnostnih razlogov niso objavili.

Zatamnitev od 17.10 do 7.05

Od nedelje do nedelje

Kronika najvažnejših krajevnih dogodkov preteklega tedna

Ljubljana, 3. decembra
Kljub težavam, ki jih prinašajo prike vojne dobe, vztraja ljubljansko šolstvo pri svoji dragoceni vzgoji naše mladine. Marsikje se je sicer moralo v pouku prilagoditi razmeram, in pouk delno skriti ali ga prenesti v druge prostore, kljub temu pa vztrajno opravlja svojo dolžnost.

V Ljubljani delujejo sedaj 13 osnovnih šol (5 deklet, 3 dečke in 6 mešanih), državna klasična gimnazija, škofijska klasična gimnazija, 4 moške realne gimnazije, 2 državni realni gimnaziji, državno in zasebno uršulinsko učiteljsko in Krekova gosposkijska šola. Nadalje deluje 7 državnih mešanih šol (2 moški, 2 ženske in 3 mešane) in 2 zasebni mešanski šoli (Lichtenturn in pri uršulnikah). Od strokovnih srednjih šol poučuje državna trgovska akademija, abiturjentski tečaj, državna dvorazredna trgovska šola in Christoffov enoletni učni zavod. Državna tehnična srednja šola letos nima pouka.

Iz tega kratkega pregleda vidimo, da je ljubljansko šolstvo na delu skoraj v polnem obsegu. Težave, ki jih preživlja, se kažejo šele pri podrobnem opazovanju. Ljudsko šolstvo se je moralo utesniti in si ponekod polskati zavetja v drugih poslopih. Tako se posamezni šolski oddelki menjavajo v enem prostoru in imajo nekateri pouk trikrat ali pa večkrat na teden, kakor je pač možno. Šolskim potrebam služijo v Ljubljani sedaj tudi 4 gostilniške sobe. Ena osnovna šola se je zatekla k uršulinkam, ljudska šola na Grabnu poučuje delno v trnovskem župnišču, podobno pa so si tudi druge šole polskale zavetja pri drugih gostoljubnih zavodih.

Ljudske šole obiskuje sedaj v Ljubljani 5810 šolobencev in otrok. Med njimi je 3925 dečkov in 2782 deklet. Poučuje jih 85 učiteljev in 177 učiteljic. V srednjih šolah je vpisanih 5944 srednješolske mladine. Dijakov je 3221, dijakin pa 2723. Vse srednje šole štejejo skupno 175 oddelkov.

Tudi srednje šole so nekoliko utesnjene pri pouku. Večinoma imajo šole trikrat tedensko. Vse so našle zavetja v drugih poslopih: moške gimnazije so se nastanile v uršulinskem poslopiju, razen 2. realne gimnazije, ki ima pouk v samostanu na Rakovniku. Prva ženska realna gimnazija se je zatekla v Lichtenturnov zavod in deloma v prostore šolske poliklinike, druga ženska realna gimnazija pa na učiteljske.

Mešanske šole obiskuje 2185 učencev: 865 dečkov in 1272 deklet. Na mešanskih šolah poučuje 136 učiteljev, na srednjih šolah pa 362. Vse ljubljanske šole imajo danes vpisanih okoli 15.000 učencev, učenic, dijakov in dijakin.

Proračun mestne občine za prihodnje leto

Mestno županstvo je razgrnilo na splošni vpogled osnutek proračuna ljubljanske občine za prihodnje leto. Osnutek izkazuje skupnih izdatkov 169.702.561 lir in je tako novi proračun za 40 odstotkov višji kakor lani. Proračun mestne uprave pa je nižji, kar izkazuje le 72.543.613 lir izdatkov (lani 85.887.875 lir). Povšajanje izdatkov je v zvezi s splošno podražitvijo cen materiala, s povšajanjem prispevkov za bolnice, za vzdrževanje policije, z zvišanjem rednih in izrednih podpor mestnim ubožcem in delno z uvedbo požarne policije in prostovoljnega gasilstva.

Razgrnjeni proračun izkazuje istočasno 135.995.792 lir dohodkov. Primanjkljaj znaša torej 33.796.769 lir. Jedro tega primanjkljaja tvori deficit proračuna mestne uprave v zvezi z 19.619.219 lir. Primanjkljaje izkazujejo še proračuni tramvajskega podjetja, elektrarne, plinarne, vodovoda in klavnice.

Kolikor bo nadzorstveno oblastvo odločilo, da se zaradi uravnoteženja proračuna dovolijo zvišanja nekaterih davčnih virov občine, se bo to zgodilo kasneje. Vsekarer je verjetno zvišanje trošarine na vino in zaokrožitev doklade na pridobitno in družbeni davek.

»Racioniranje« veselje na Miklavževem sejnu

Včerajšnja sobota je bila izredno živahna. Po vseh mestnih ulicah je bil velik vrvež ljudi, ki so hoteli po opravkih in kupovali to in ono. Večina njihovih skrbí se je vrtele okoli skromnih Miklavževih daril, ki jih stari kljub vsem stiskam in težavam pripravljajo za svojo ljubljeno dečo.

Najvažnejše je bilo na Kongresnem trgu, kjer se je v petek začel tradicionalni Miklavžev sejem. Letošnja izdaja sejma je tako po številu letinarjev kakor po predmetih, ki jih prodajajo za darila, zelo »racionirana« in v njej je zelo »racionirano« tudi veselje obiskovalcev. Stojnice ni bilo toliko, da bi bila polna vsaj ena vrsta od spodnjega do gornjega konca Kongresnega trga. Kljub temu ima mladina z Miklavževim sejemom veliko veselja. Čeprav razstavljeni Miklavži in parklji ne nosijo v svojih koših in drugih posodah blajbivih sladkarij, pomaranč, lešnikov, oreh, vabolk in drugih takih dobrot, ki vedno manj mlada srca, se vendarle nabira okrog stojnic vse polno mladine, ki radovedno ogleduje razstavljene predmete. Zanimajo jih maček v žaklju, lepa knjiga, okusna pripravljena igračka, enako tudi vse drugo razstavljeno blago, med katerim je precej razne svetle drobnjave.

Največ krika in vika povzročajo kakor običajno prodajalci šib, ki vneto ponujajo obilne zaloge svojega blaga. Nekateri kažejo pri tem trgovanju prav lepe trgovske sposobnosti in zaslužijo s prodajo nekaj skromnih lir, ki jih kasneje obrnejo kakorkoli sebi v prid. Malo je letos na prodaj korobačev. Pri prodaji šib se mladina vneto podi po Kongresnem trgu navzdol in nazgor. Fantje švirajo po nogah deklet, ki cvilijo in se skrivajo za stojnicami. Tu pa tam jo kak mladi, prveneti »častilec« deklinskih nog izkupi takó, da ga za nekaj časa mine veselje in vsa podjetnost. Nekatera dekleta se že znajo postaviti in se ne ustrašijo fantovske porednosti. V vsem tem vrišču in kriklu se nemoteno razvija družba, kolikor je ne prekinjajo — sirene.

Izplačilo božičnih doklad kmetiškim delavcem

Pokrajinska delavska zveza, oddelek poljedelskih delovalcev opozarja delodajalce-kmetovalce, da morajo kot božičnico za leto 1944 izplačati svojim delavcem 192 urino mezo. Od teh je izplačati 114 takoj, najkasneje do 31. 10., ostalih 48 ur pa pred božičem. Ta uredba, ki jo je izdal po dolžnosti vrhovnega komisarja nemški sve-

tovalec za ljubljansko pokrajino za vse delavstvo velja tudi za kmetijske delavce in njihove delodajalce.

Pospešujemo rejo prašičev

V najnovejši številki »Kmetijskih novic«, ki je izšla 1. decembra, je med drugim objavljen članek inž. Ivana Oblaka, v katerem se pisec zavzema za povečanje reje prašičev. Ker je to vprašanje nedvomno zelo važno za vsa naša prehrana, povzemamo nekaj njegovih misli po uvodnih odstavkih članka:

Prašičereja, ki je bila v našem kmetijskem gospodarstvu zelo važna že v rednih razmerah pred vojno, je dobila mnogo večjo vrednost v sedanju vojnem času in v tako izrednih razmerah, ki jih sedaj preživljamo. Pri tem je potrebno poudariti, da je prašičereja tista panoga živinoreje, s katero se lahko bavi tudi mali človek, kakršni je naš kmetič, da ne zahteva veliko obratnega kapitala, da se v prašičerejo naloženi denar hitro obrne in da prašiči glede prehrane ni preveč izbirljivi, ker žre vse. Po vsem tem točno poznamo, kako važna je prašičereja za kmetijsko gospodarstvo in našo lastno prehrano, zlasti danes, ko je vprašanje preskrbe z maščobami in z mesom tako pereče. V primeru z govedorejo je prašičereja vsaj z zasebnim gospodarstvom ali s tistimi, ki imajo malo goveda, večje važnosti, ker od nje lahko dobi ne samo prej, temveč tudi več dohodkov. Razen tega ima od prašičereje še večjo proizvodnjo mesa, kakor pa v istem času mora dati goveja živina. Danes je to še posebno važno, ker nam primanjkuje goveda za klanje.

Vodnikova družba

Obvešča vse g. poverljive in člane, da so letošnje knjige izšle. Poverljivi, ki se niso oddali svojih nabiralnih pol, prosimo, da jih takoj blagovolijo prinesiti v društveno pisarno, da jim izročimo letošnje knjige za njihove člane. Nadalje prosimo člane, ki še niso obnovili za letošnje članstvo, da naj se takoj prijavijo pri svojem poverljivem ali v pisarni družbe (Narodna tiskarna), ali v knjigarni Tiskovne zadruge, Selenburgova 3, ali Učite jsi knjigarni, Francišanska 5.

Smola dimnikarskega vajenca

Policija je pretekli teden aretirala nekega 18-letnega dimnikarskega vajenca, ki so ga zalotili pri kraji koleca. Čeprav je imel pri svojem mojustru brezplačno hrano in stanovanje in je pri svojem delu dobil dnevno najmanj 20 do 30 lir napitnine, ni bil zadovoljen s svojimi dohodki. Skušal si je pomagati iz zadrege s tatvino. Nekega dne je gostilničarka, ki ima klet zraven njegovega stanovanja, pretakala vino. Vajenec je izkoristil priložnost in si neopaženo natočil več steklenice vina, se prejel pa je gostilničarki ukradel v točilnici gumijasto cev za vino.

Ko je bil zaloten s piščo, si je hotel priskrbeti nekaj denarja, da bi si lahko privoščil bolj veselo zabavo. Na misel mu je prišlo, da bo denar najlažje dobil, če ukrade kolo in ga proda. Sklenjen, storjen. Ukradel je krasno kolo, vredno danes med brati najmanj 10.000 lir. Priložnost ga je zavedla, da je kasneje z nekega drugega koleca ukradel še dinamo s svetilko in tako zopet napravil 1500 lir škodo. Podjetni vajenec pa v svojem novem poslu ni bil prav izurjen. Razen tega ga je zasledovala smola. Ukradeni kolo je bilo namreč last nekakega mladega policijskega agenta, dinamo s svetilko pa last nekake ljubljanskega sodnika. Oskodovani policijski agent je takoj alarmiral vse svoje tovaršice in že v 24 urah so izsledili tatu in mu zaplenili kolo ter svetilko. Vajenca so po zasliševanju na policiji izročili v zapore okrožnega sodišča, kjer bo prejel primerno kazen.

Ukradena koleca

V preteklem tednu je policija prejela naslednje prijave ukradenih koles:

V petek, 3. novembra je bilo ukradeni na Rimski cesti Albinu Neredu moško kolo znamke »Puche«, vredno 5000 lir. Istega dne je neznan tat izmaknil na Cesti na Rožnik Savi Korušku moško kolo znamke »Wolkürne«, vredno 4000 lir. V četrtek, 16. novembra je bilo ukradeni na Dunajski cesti Oskarju Tutti moško kolo znamke »Dürkops«, vredno 7000 lir. V četrtek, 23. novembra je bil oskodovan Ivan Gorenc, ki mu je bilo na Gosposvetki cesti ukradeni moško kolo znamke »Viktorjak«, vredno 8000 lir. Naslednjega dne je bilo ukradeni na Kongresnem trgu Vojtehju Kržetu moško kolo znamke »Paris«, vredno 4000 lir, na Gosposvetki cesti pa Baziliju Berdanu moško kolo znamke »AB-KO«, vredno 6000 lir. V soboto, 25. novembra so tatovi odpeglali tri koleca; Zinku Velikonjvi je bilo ukradeni žensko kolo znamke »Phenomen«, vredno 6000 lir. Stanislavu Ceglarju je bilo ukradeni v Rudniku moško kolo znamke »Elektra«, vredno 8000 lir. Ladislavu Mraku pa na Tržaški cesti moško kolo znamke »Tajfun«, vredno 5000 lir. V nedeljo, 26. novembra je neznan tat odpeglal izpred gorenjskega kolodvora Josipu Komcu žensko kolo, vredno 5000 lir. V ponedeljek, 27. novembra sta bila ukradeni dve koleci: V Selenburgovi ulici Francu Brclju moško kolo znamke »Puche«, vredno 6000 lir, in izpred gostilne Dubrovnik Jakobu Strnelcu moško kolo, vredno 9000 lir. V torek, 28. novembra je bilo ukradeni v Knafljevi ulici Ivanu Markunu moško kolo znamke »Mistev«, vredno 12.000 lir. V sredo, 29. novembra pa je bilo ukradeni Stanku Jarču na Vilharjevi cesti moško kolo, vredno 6000 lir.

Uprava policije hrani nekaj delov koleca, ki so sumljivega izvora. Med njimi je tudi dinamo s svetilko znamke »Balace«. Kdor misli, da so ti deli morda njegovi, naj si jih ogleda na upravi policije v sobi št. 13, III. nadstropje.

S soljo sta se zastrupili

Na internem oddelku splošne bolnice sta se te dni zdravili 33-letna Marija Černe-tova in 55-letna upokojenka Tobačne tovarne Ivana Zorčeva. Šlo je za nenavaden primer zastrupitve s soljo. Obe zastrupljenki sta 26. novembra v Vodmatu pri kosilu zaužili krompir, ki je bil soljen s soljo, kakršno rabijo pri soljenju mesa namesto solitra, ki ga sedaj skoraj ni dobili. Kemiki imenujejo to sol natrium nitrosom. Pri mizi je bilo v času obeda več ljudi, ki so zaradi čudnega duha soli niso hoteli jesti krompirja. Jedli sta ga samo omenjeni ženski, ki jima je kmalu postalo slabo in so ju morali prepeljati v splošno bolnico. Zdravnikom je uspelo obraniti ju pri živ-

ljenju. Ta primer bodi v svariho ljudem, da naj ne uporabljajo in naj ne uživajo hrane in začimb, katerih učinek ne poznajo. Čeprav je neka začimba v določenem primeru koristna in uporabna, je lahko v drugem primeru škodljiva in strupena, kakor kaže navedeni primer.

Popravljanje cest in hodnikov

Tudi v preteklem tednu so bila po mestu v teku nekatera cestna dela. Najpomembnejše je še zmeraj delo na zgornjem delu Tržaške ceste. Tam popravljajo na levi strani v zvezi z ureditvijo hodnika za pešce, ki je že v vsej dolžini obrobjen z granitnimi robniki, cestniše med hodnikom in tramvajsko progo. V zvezi z novim

hodnikom za pešce so morali ta del cestniše temeljito obnoviti. Sedaj utrjujejo temeljno plast iz debelega kamena, požiralniki in kanalizacija pa so večji del že urejeni. Hodnik za pešce so morali marsikje znižati in poravnati, tako da bodo morali pred nekaterimi vhodnimi vrati položiti kamnito stopnico, ker so postali pragi previsoki.

Drugo pomembnejše delo je bila obnova asfaltnega traka na tromeštru. Dosedaj je bil že zelo obrabljen. Dela so šla hitro od rok. Pomembna je kanalizacija zgornjega dela Tržaške ceste in kanalizacija Puherjeve ulice. Za kanaliziranje je že vse pripravljeno, čakajo le še na lepoto vreme.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala Vlasova pomeni težak udarec za Stalina, ki brezvestno izkorišča vsako neomotnost svojih nasprotnikov. Manifest izjavlja, da je posebnega pomena, da bodo nadalje ostali poleg ruske osvobodilne vojske še narodni oddelki Ukrajincev, Kavkazincev, Turkestancev in Kozakov. Premaganje centralizma in imperalizma po Vlasovu in njegovih sodelavcih pomenja torej poročstvo za miren razvoj vzhoda. Dejstvo, da stotisoči Ukrajincev sedaj s svojim aktivnim in pasivnim odporom močno škodujejo boljševizmu v zaledju, osvobodilni vojski turkustanskega naroda in nespravljivi državi Kozakov proti skručenemu njihovega občestva ob Donu, Kubanu in drugod so že sama po sebi pomembna, drugod se sila pa ojačuje enotno fronto ruskih narodov in njihovih neposrednih sosedov.

fronti okrog generala

Zmagovit vdor domobrancev v Belo Krajino

Novi komunistični porazi na Dolenjskem, Notranjskem in Primorskem

Dolgi vrsti komunističnih porazov, o katerih smo v prejšnji listi že poročali, se pridružuje zmerom novi. Skoraj dve mese dni, da ne bi ta ali ona domobranska bojna skupina napadla komunistične postojanke na Dolenjskem, na Notranjskem in na Primorskem. Zlasti Kočevje je komunistom že delj časa trn v peti, med drugim tudi zato, ker je njegova posadka za njihove operacije velika ovira, ki otežuje tolovajске zveze s Primorsko. V zvezi s tem so komunisti izposlovali angloameriške teroristične letalske napade na Kočevje. Angloameriški letalci so s svojimi znanimi metodami porušili mnogo hiš, še več hiš pa je bil poškodovanih. Obubožano Kočevje je zaradi teh napadov iz zraka mnogo trpelo. K sreči človeških žrtev je ni bilo. Pri poslednjem bombardiranju, ki je bilo izvršeno v nedeljo, 19. novembra, je ena letalska bomba padla celo v bližino cerkve, na kateri so se zaradi zračnega pritiska združila vsa stekla v oknih. Kakor znano, so bila letala, ki so napadla Kočevje, manjše vrste. V bližini Pivnice pa je treščil na tla ameriški štirimočni bombnik, ki se je vrátil s strahovalnega poleta nad Mladjarsko. Na poti povratka so ga zadeli izstrelki nemške protiletalske obrambe, in to tako hudo, da ni mogel več vzdržati do Italije. Od posadke tega velikega letala, ki je štel 24 mož, se jih je s padali rešilo le osem. Med njimi je bil po veljnik posadke, ameriški poročnik. Vsi so bili zati.

Komunisti, ki so vedeli, da jim bodo Angloameričani rade voje storili »uslugo« in bombardirali Kočevje, so takoj po napadu napadli mesto, prepričani, da bo letalski napad poslej paniko tudi med kočevsko posadko. Računali so, da bodo zbeženo posadko zlahka obvladali, zato so zbrali v okoliških gozdovih kar šest svojih »brigad« s topovi in celo z dvema tankoma. Po nekaterih vesteh so zbrali celo osem brigad. Kočevje so obstrlevali najprej v topovi, potem pa so poglajali prisilne mobilizirane v brezupen napad proti domobranskim in nemškim postojankam. Strojnice so jih množično pokosile. Bogato žetev pa so imeli tudi topovi in metalcji min. Ko je bil napad odbit in so se morale komunistične brigade spet umakniti v gozdove, je ostalo na bojišču nad sto mrtvih tolovajev. Domobranci so padli samo trije, nekaj pa jih je bilo ranjenih. Tako se je zaključila »slajna zmag« komunistov, ki so hoteli zavzeti Kočevje.

V prvi polovici novembra so izvedli nemški in domobranci oddelki v novomeškem okrožju na področju Toplice-Podturn-Podhosta-Stara žaga velik očesovalni poset. To je bil najučinkovitejši sunek v »osvojenem ozemlju« tega predela. Delo je uspešno opravljala zlasti domobranci četa pod vodstvom poročnika domačina Viktorja Henigmana, ki je vse ozemlje zelo dobro poznal. Očesovalni poset je trajal tri dni. Komunisti so se v splošnem povsod hitro umaknili, še preden so se domobranci približali. V Toplicah pa so se postavili po robu. Opravi so se na celo vrsto močnih bunkerjev, ki pa jim niso mnogo pomagali. Domobranci so bunkerje po vrsti razbili in tolovaje prepodili. Med drugim so v Toplicah zaplenili tolovajsko zdravniško ambulanto z inventarjem. V teh treh dneh so komunisti izgubili okrog sto mrtvih in in ranjenih, dočim so bile domobranske izgube le neznatne. Izgubili so tudi radijsko oddajno postajo, katero je v samoti zidani na Velikem Riglju naša domobranci četa. Vodila jo je nek komunistična iz Trsta. Domobranci so prišli do zidanih tako neoprijemljivo, da niti ona niti njena dva pomočnika niso mogli pobegniti, kaj šele postajo uničiti. Postavili so se sicer v bran, a so v boju vsi trije padli. Radijsko postajo pa so domobranci zaplenili in vzeli s seboj.

Ni manj podjetni niso bili domobranci iz Borovnice, ki so se nedavno odpravili na pohod preko Sv. Vida na Bloke. V Zavrhu so našli na manjšo komunistično patrolo, ki so jo seveda takoj razbili. Pri tem je en komunist padel, drugi je bil ujet, dva sta pa ušla. Pomembno je bilo pri tem, da je domobranci izvidnica našla dobro skrito komunistično skladišče orožja in municije. V bližini Planine na Notranjskem pa se je bila utaborila komunistična brigada, sestavljena po večini iz italijanskih komunistov in Badoglijevcev. Čim so domobranci v Logatcu zvedeli o tem, so se z veseljem odpravili na pot, da bi priljubljene »goste« primerno pozdravili. Toda zgodilo se je, kakor se je že zmerom doslej zgodilo. Badoglijevi in drugi njim podobni pajdaji niso hoteli počakati domobranskega pozdrava, marveč so nemudoma pobrali svoje stvari in se že nekaj ur pred prihodom domobrancev umaknili daleč v gozdove. Domobranci četa pri Uncu je zajela tri komuniste, ki so ušli tolovajem in so bili ravno na poti domov. Povedali so, da je postalo življenje pri tolovajih nemogoče. Stalno so se morali seliti iz kraja v kraj. Bili so tudi na Gorenjskem, kjer prebivalci že nič več niso slišali o »goštarjih«.

12. november je bil pomemben dan za domobranci. Takrat so domobranci iz Rupnikove, Mehičinove, Cofove in Pavlovičeve veljkoške bojne skupine skupno s oddelki nemške vojske odinili na dolgi pohod v Belo Krajino, da končno uničijo skrivališča streljiva in orožja. Bilo je to orožje, ki so ga komunisti skrili v belokrajinskih gozdovih že lansko leto po razpadu Badoglijevcev. Na tem pohodu domobranci in Nemci skoraj niso imeli ovir. Bilo je nekaj spopadov manjšega obsega, v katerih je padlo 81 komunistov. Med njimi je bil tudi znan belokrajinski komunistični krivnik »maior« Majli Oskar. Komunistične »brigade« so se skušale proti domobrancem pravi upreti v okolici Koprivnika seveda brez uspeha. Pred premočnimi domobranskimi oddelki so morali neoprestano bežati. Sredi kočevskega Rosta so se domobranci skupine razvstle v tri oddelke, ki so začeli prodirati v tri smeri. S tem so popolnoma razbili vsa komunistična zatočišča. Domobranci pohod je bil zaradi ozemlja zelo težak. Slovenski vojaki so morali mnogo prestopiti, preden so naslednjega dne v ranih jutrnih urah zagledali pred seboj široko morje megle, pod katere plaskem se je skrivala Bela Krajina. Tedaj je zadrla slaherno domobranci srce. Kakor zmerom doslej so se

tudi to pot tolovaji izogibali odkritemu boju. Prav v dneh boja za Belo Krajino so tolovaji z dejanji pokazali ubogemu belokrajinskemu ljudstvu, kako zločinsko strahopetne so njihove tople. Prva večja bitka je bila 14. novembra pri vasi Mavre, kjer so se hoteli tolovaji zoperstaviti domobrancem. Toda domobranci so jih kaj kmalu poglajali v beg, komunistična skladišča pa uničili. Potem se komunisti niso upali več upirati. Domobranci so naglo napredovali. Okrog 1. popoldne so že prišli v okolico Crnomlja. Ena domobranci skupina je obkolila mesto in onemogočila akcijo tistih komunistov, ki so iz gozda nameravali ovirati domobranci. Kmalu nato pa so tolovaji tudi to postojanko zapustili. Druga domobranci skupina pa je nemoteno prodrla v mesto. Ljudje so se stiskali po kletih in drugih varnih zavetjih, ker so pač mislili, da se bo po mestu razvil hud boj. Njihovo začudenje pa je bilo zelo veliko, ko so izvedeli, kako so komunistične tople strahopetno zbežale v bližnje gozdove. Domobranci so vsa skladišča orožja takoj zažgali. Noto so poiskali vse druge komunistične naprave in priprave. Stednje so ljudje spoznali, da je bojna nevarnost minila. Odpirali so hišna vrata in začudeno so opazovali slovenske vojake. Videli so jih prvič. Obenem pa

so spoznali resnico o domobrancih, ki so jih doslej samo blatili. Kakor poročajo, so v Crnomlju bivali skoro vsi glavni komunisti. Tu so bili glavni poveljniki komunističnih odredov in tudi glavni komunisti iz plemena OF. Na beg so se začeli pripravljati že 13. novembra zvečer. Komisarji so naslednjega dne dopoldne priganjali ljudi, naj se skupno z njimi umaknejo iz mesta. Tik pred prihodom domobranskih bojnih skupin s'a oddrdala iz mesta tudi dva tanka. Komunisti so s seboj odpejali vse svoje papirje. Čez dve uri so domobranci po isti poti zapustili Crnomelj. Druge skupine so pregledale vse ozemlje obrobni belokrajskih gričev in v nogradu ter se potem skupno vrnile proti Kočevju. Med potjo je začelo deževati in nastopil je hud mrz. Napadeni so bili pri Koprivniku, kjer so tolovaji iz komunistične podzastanske šole napadli domobranci sanitetni avtomobil s 14 ranjenci, ki je za trenutni ostal brez vojaškega spremstva. Vse ranjence so pomorili.

Po izvršitvi na'oge, ki ji je bila zadana, so se domobranci boje skupine vrnile proti Novemu mestu. Na povratku jih komunistični oddelki niso skoraj n' nadlegovali. Le tu pa tam jim je bila dana pri-

ključil in da Bog ta boj nemškega naroda in z njim vseh bojujočih se narodov blagoslavlja. Vi pa boste, če bo zmagala dosežena in če z vašim bojem in vašim delom v blagor vaše domovine prispevate v blagor evropske skupnosti, pomorni in srečni in boste imeli zavest, da v najtežjem času niste omahovali.« Gosp. dr. Doujak je svoj govor zaključil z vabilom, naj vsi v glavnem pomožnem odboru gleda s takim mišljenjem na delo. Na ta način naj

so socialni dejanja ljudi naše domovine tesneje poveže in s tem proti zastrupljenju boljševiških baclov zavaruje, ker edno tako bo našemu delu uspeh zagotovljen. »Vi pa boste doprinesli znaten delež k evropski zmagi in po odzdravljenju svoje domovine vašega naroda in Evrope. Moja želja je, da v tem mišljenju delo začnete.« To so osnovne smernice, ki jih je g. svetovalec dr. Doujak dal pokrajinskemu socialnemu skrbstvu.

Osnovne smernice pokrajinskemu socialnemu skrbstvu

Na seji Pokrajinskega pomožnega odbora za socialno pomoč Pokrajinske uprave v Ljubljani, ki je bila pred kratkim, je nemški svetovalec g. dr. Doujak podal nekaj osnovnih smernic, ki se jih mora držati sleherna pomožna akcija. Če hoče, da bo njeno delo ne samo uspešno, ampak tudi vzgojno ter v skladu z zahtevami, ki jih stavi sedanjí čas tudi našemu narodu. Sodobna socialna akcija ni samo dobrodelna ustanova, marveč tudi ena zmed najbolj učinkovitih panog v borbi proti liberalizmu in boljševizmu.

Balkan in sovjetska Rusija

Naivne Churchillove besede o soglasju med zavezniki

Balkan je tisto jabolko, za katero se je skregalo že več držav in ki je povzročilo že več vojsk. Vsi bi Balkan radi imeli a vsaj sodočelci o njem. Zato je razumljivo, da se na Balkanu tudi v tej vojni krležo interesi ne samo sovranih, ampak tudi »zavezniških« držav. Trenutno se skuša na njem najbolj uveljaviti Sovjetska Rusija. Zakaj? In zakaj Anglija napram Sovjetski Rusiji popušta?

Rusija se skuša prebiti iz kontinentalne zapore na odprto morje. Če carji so se zapletli v hude boje, da bi si pridobili dohod na morje najprej na Daljnem vzhodu, pozneje so pa obrnili vso pozornost na Sredozemlje. Severno in Vzhodno morje ter na skandinavski sever. To morsko po tluko carske Rusije nadaljujejo danes boljševiki. Na žalost je danes Amerika tista, ki to sovjetsko prodiranje v območju evropskih morij zagovarja. Razumljivo je, da Amerika ne bi rada videla, da bi se sovjetski imperIALIZEM širil v vzhodno Azijo in na Daljni vzhod, kjer bi se sovjetski interesi križali z ameriški. Zato skuša Amerika s svojimi pohlepi po morjih zadovoljiti s tem, da usmerja Sovjetijo na evropska morja. Pod tem vidikom moramo metiti popuščanje Amerike v vseh zadevah, ki se tiče Balkana, vzhodne in srednje Evrope kakor tudi Skandinavskega polotoka.

Anglija pa molči in pazljivo zasleduje vse dogodke. V primeru zmagi bi pa vprejla v svojo službo vse evropske n' r' d' češ da jih bo rešila sovjetskega pritiska. Stalin se dobro zaveda, da bi po morebitni zmagi nad Nemčijo nastale politične komplikacije in da bi se stišle Amerike in Anglije spremenili, kakor hitro ne bi sovjetovali več potrebovali za poraz Nemčije. Pa tudi to Stalin dobro ve, da bi Anglija sama brez Amerike Sovjetska Rusija obvladala tudi v primeru, če bi ta prodrla do odprga morja, saj je sovjetska Rusija brez pomembne mornarice in brez pomorskih izkušenj.

Prav tako se Stalin zaveda, da mu Balkan in Dardanele še ne odprejo vrat v

svet. Tudi če bi dobil ves Balkan, ni bil še vedno jetnik Sredozemlja in pomorska moč Anglije bi ga zadrževala na njegov poti. Moral bi si osvoboditi vsaj še Italijo, Francijo, Španijo in severno Afriko, da bi dobil potrebna oporišča. Le tako bi mogel začeti uspešen boj z Anglijo, če bi imel za to na razpolago potrebno mornarico. Sam zase pa Balkan za sovjetsko Rusijo ne pomeni nič. Zato ni pričakovati, da bi se Sovjetija zaradi take slovenske sentimentalnosti spuščala v avanturo.

Za Sovjetijo je pomembnejši sever. Zato je sovj. Rusija hotela po ovinkih doseči dohod do svetovnega morja. Dne 16. maja t. l. je bagunsko norveško v' d' d' s posredovanjem Amerike sklenila pog d' o, ki daje Sovjetiji pravico, da po v' d' o »as de sever« Norveško. Isti namen ima pogodba z Ameriko, na podlagi katere naj bi se ustvarilo svobodno mesto Kiel, ki bi zago ov' lo Sovjetijo s pomočjo Danske in pri popolnem izločenju Nemčije prost prehod skozi Vzhodno morje.

Sovjetiji je nemre jasno, da bi p i prod' ranju preko Balkana in Sredozemlja ne no prišlo do nasprotij ne le z Anglijo, marveč postopoma tudi z Ameriko, ki ne bo nikoli dopustila, da bi Afrika, po kateri ima sama pohlep, prišla pod ruski vpliv.

Kako naivno se ob takih razmišljanjih zde Churchillove besede, da v' d' d' med z' vezniki intimo soglasje. Politiki pač marsikaj govorijo samo zato, ker ni res. V tem smislu moramo gledati na vse besede politikov, ki nam hočejo iz Londona pamet soliti. Največkrat je prav narobe res kar nam čvekajo.

Te besede posnemamo iz lista »Za blagor očetnjave«, ki izhaja za domobranci v Novem mestu. Posušajmo svojo zdravo pamet, pogledmo zgodovino, pa bomo razumeli marsikaj, kar ni bilo dosedaj jasno. Razumelji pa tudi čakanje Borisa Furlana, ki veže otrobe, misleč, da tako vodi »visoko politiko«.

Cudovito je to! Saj danes na Slovenskem nihče več takim predudnim vestem ne verjame. Širijo se pa zelo hitro, najbrž v zahvalo in kratak čas. Tuli v inozemstvu, ki je vsaj deloma do za njegova časa morda podleglo tem očarujícím zračnim poročilom, se je danes zjasnilo in prav dobro vedo, kako je minula vsa »slava« te »bojevit« in zmagovite »armade. All naj na uho povemo, da v Brdlinh, kjer so imeli do za njegova tovariši nekaj svoj eldoado, v zadnjih akcijah čete niso vedele niti peto kakšnih »junjskih narodnih herojev«.

Za nas strazarje pa ni najnovejša vest, da vso partizansko zaradi njenih zaslug za slovenski narod vrag jemlje in jo bo v najkrajšem času kljub snajnovnejšim vestem »vzel«.

»Poulični boj« v Kočevju

Saj ste jih že lani slišali, ako ne snoci? Kaj neki? Kaj neveste? Vendar vsak človek ve, kaj je poročal radio. Kaj, kaj, kaj? radio? Vidim, da niste na tekleh. Kaj res ne veste, da namreč slavna NOV vodi poulične boje v Kočevju in da je nova ofenziva v Beli Krajini bila razbita? Gotovo bo res saj je London to javil.

Stara pesem, kaj ne? Ko se ne bi že to. literat radi London javil najnovejših vesti, ki so zrasle na domačem zelniku. Neko, ki precej pazno zasleduje ta poročila, je rekel, da bi sedaj že zdavnaj morali biti stovariški neke za Parizom, toliko ozemlja so že osvobodili, ne bi smelo biti nobene domačane več, toliko so jih že pobili ne da bi šteli vse tiste, ki so se v svetlkanških množicah predali komunistom pred 15. septembrom letos itd.

O gradovih in veleposestvih družine Rockefellerjevi je le malo čuti in čitati, ker dosledno poskušajo zbuditi v ameriški javnosti v' d' d' da žive zelo skromno. Sedež Rockefellerjev je 4500 orolov prostrano veleposestvo Pocantico Hills pri New Yorku. Tam stoji pet gradov Rockefellerjevih sinov, ki se zdajajo poleg svojih gradov takoj ob rojstvu vsakega svojega otroka posebno vilo za vsakega izmed njih. Posestvo Pocantico Hills so si pridobili Rockefellerji proti volji svojih sosedov in bivših posestnikov tega zemljišča in sicer deloma s silo deloma z zviščo. Prvotni sedež Rockefellerjeve družine je bil v Clevelandu in pa v Forest Hillu. Obe posesti pa so prodali za milijonskimi dobitki in se naselili v devedeset letih v Pocantico Hillsu. Srva je obsegalo posestvo samo 1300 orolov. Takrat je začel star Rockefeller v ostre spore z

lokalnimi semoupanimi činitelji, ker je gradil proti njihovi volji na svojo roko cesto med svojim in svojega brata gradom. Cesto je gradil preko občinskega zemljišča in tujih posestev, ne da bi vrašal lastnike za dovoljenje, kaj šele izplačal kako odškodnino. Bil je celo tako drzen, da je dal pri gradnji ceste podreti županovo hišo. Ko se mu je župan postavil s svojimi sinovi po robu, ga je dal pretepeti po svojih delavcih, da so ga morali odnehati v bolnišnico.

Vrednost Pocantico Hillsa cenijo na 20 milijonov dolarjev. Slovi po svojih krasnih vrtovih in razkošnih parkih po katerih so nasadili dreve in lepotočne grmovje, ki so ga nazvali z vseh delov sveta. Rockefellerji imajo na Pocantico Hillsu svojo zasebno železnico, postajo s posebnim tirom na prago Newyorške železnice. Vse posestvo je

preoreženo z avtomobilskimi cestami, jezdnimi in vrtnimi potmi, po katerih krožijo noč in dan deseterice agentov Rockefellerjeve telesne straže, ki šteje 150 do zob oboroženih mož. Poseben ponos Rockefellerjev so tudi trinadstropni hlevi za konje dirake, za katere imajo v hlevu posebna električna dvigala, da jih dvignejo do njihovih oddelkov.

Stroški zidanja gradu starega Rockefellerja so presegali 5 milijonov dolarjev. Grad ima 50 velikih sob. Vzdrževanje gradu s pripadajočimi parki in vrtovi stane letno pol milijona dolarjev. Grad je težka masivna stavba v georgianskem slogu. Leži na gričku, kakš 2 milj daleč od reke Hudson. Okoli gradu je pozidana visoka ograja, vrh katere so napete bodeče žice z električnim tokom. Zid obdaja 350 orolov zemljišča. Pri vsaki vrati stoji oborožena straža Rockefellerjeve telesne straže, ki dovoli vstop samo misleno povabljenim gostom. Na vogalih zidu so postavljeni visoki stolpi z močnimi reflektorji in težkimi strojnimi.

Stari Rockefeller je imel v svojem gradu 355 službencev, ki so prejeli mesečno 18 tisoč dolarjev plače. Vsi prostori v gradu so imeli leto in dan stalno enako temperaturo. Nekaj sob v gradu je bilo namenjenih v veliko lekarno, zloženo z vsemi mogočimi zdravili in injekcijami. Poleg lekarn je imel stari Rockefeller v gradu še malo zasebno kliniko, opremljeno z vsemi mogočimi kirurškimi pripravami. Na kliniki je bilo zmeraj na manj po troje ali četvero najboljših ameriških kirurgov, da bi bili takoj pri roki, če bi se staremu plutokratu kaj pripetilo. Na vseh potovanjih in konferencah je vozil stari Rockefeller s seboj tudi bombo s kisikom, od katere se ni ločil niti takrat, ko je igral golf na svojem igrišču s prijatelji. Stari mož je neoprestano trepetal ob misli, da bi lahko prečkal umr in da ne bo izrazil svojega življenja prav do poslednje sekunde. Zato je imel stalno nameščenih okoli sebe 20 najboljših ameriških zdravnikov, ki so morali bdeti noč in dan nad njegovim zdravstvenim stanjem.

Za obzidjem, ki obdaja grad starega Rockefellerja, leže tudi štirje manjši gradovi njegovih sinov. Največji grad si je postavil med njimi sin John. Slovi po svojem planinskem vrtu, ki je največji v Zedinjenih državah. Nekoliko stran od petih gradov starejših Rockefellerjev stoji »otroški grad« za vnuko in pravnuke starega Rockefellerja. Grad je postavil stari Rockefeller l. 1926. Je veren posnetek starega normanskega gradu. V pritličju je velik plavalni bazen, zračen v grškem slogu. Poleg bazena sta dve pokriti teniški igrišči s tribunami in oblačilnicami. Pred gradom je veliko golfovo igrišče, kjer je igral stari Rockefeller svojo običajno dnevno partijo golfa vse do svoje smrti. V prvem nadstropju je veliko knjižnica. Dalje velika dvorana za igranje kricketa, odronna jedilnica, družabni prostori in velika kuhinja. V grajskem stolpu pa sta dve dvorani za igranje biliarda.

Poleg petih gradov stoji še dve veliki poslopji za družine umravnikov in nameščenecv na Pocantico Hillsu. Izven obzidja stoji velika palača z uradi, trgovinami, pošto in garažami.

Po smrti starega Rockefellerja je prevzel upravo Pocantico Hillsa najstarejši sin John, ki je zgradil nad 50 milj novih cest, jezdnih poti, mostov, predorov in vodnih prekopov. Sedel je tudi posebno kmetško farmo, na kateri rade 35 najbolj izbranih švicarskih krav mlekaric, ki zalagajo v mlekom vse družinske člane Rockefellerjev, kolikor jih je na veleposestvu.

Dodler je živel stari Rockefeller, je preživljal polno sezono na New Jerseyu, kjer je imel eno izmed največjih golfskih igrišč v Zedinjenih državah. Zimo pa je prebil na svojem razkošnem veleposestvu na Floridi.

Skupno vrednost nepremičnin Rockefellerjeve družine cenijo na sto milijonov dolarjev. Plutokratska družina Prattov je zgradila posebno naselje za svoje člane v Glen Gou na otoku Islandu. Naselbina šteje 130 vil in palač. Tudi Pratti imajo svojo posebno zasebno polje, ki žuva posebno njihovo deco med romarij otok. Slaherno d' d' Prattove družine čuvata noč in dan več d' d' poljskega agenta.

Morganovi imajo svoja veleposestva na East in West Islandu, ki sta oba njihova zasebna lastnina. Oba otoka sta zvezana med seboj z zasebnim mostom. Sedež morganovcev pa je ogromna palača v New Yorku, združena z Morganovo javno knjižnico. Zaradi vzdrževanja te knjižnice ni treba plačevati morganovcem nobenega zemljiškega in nepremičninskega davka. Čeravno cenijo vrednost palače nad 20 milijonov dolarjev, knjižnica pa je ena na bolj bogatih v Zedinjenih državah in posejda na tisoče starih rokopisov, prvotnikov, asirskih in babilonskih klipisov, egipčanskih in grških papirusov, kontskih tekstov, s' k in rokopisov vseh mogočih velmož.

To so stvari, ki se čujejo kakor pravljica. Toda dozdeva se, da se je večja pravljica resnično dejstvo, da se ti ljudi, ki tako izjavljajo razkošno življenje, v politiki družijo s komunisti in posredno tudi z »gozdovniki«. Zanimivo bi bilo slišati, kaj mislijo slovenski komunisti o ameriških milijardierih ter kakšno je pravo mnenje, ki ga imajo ti bogataši o svojih »zavezniških« boljševikih ter njihovih socializacijskih nakanah.

Nov mož — stara politika
Zeneva, 29. nov. Imenovanje Edwarda Stettinusa za naslednika že več tednov bolnega 73 letnega ameriškega zunanjega ministra Cordella Hulla ne bo izzvalo nikake izpremembe washingtonske zunanje politike. Stettinus, ki je bil stalni Hullovo sodelavec, bo hoil po isti poti kot njegov prednik. Prav zato ga je priporočil sicer zelo svojeglavi Hull za namestnika. Zavedal se je, da mu Stettinus ne bo delal preglavice. Sicer pa je znanja politika enaka, kot je bilo to že v Hullovih d' d' h, itak v Rooseveltovih in Morgenthauovih rokah.

Kulturni razgledi

Operne in dramske umetnostne vrednote

Nedeljska predstava v Operi, »Mignon!« Sloveca Thomasova opera je kakor simbol romantike in sentimentalnosti, čustvene razneženosti in melanholije, da jne zaslabene vrednote, ki se ohranjajo sredi valujočega morja glasbenih struj in oblik. Tudi »Mignon« se lahko ponaša z njimi kljub navidezni odmaknjenosti našemu času. Ta glasba, ki se pretaplja v klasičizmu in romantiki, šepetaje srecu, se pogovarja z dušo. Galski operni duh se v njej srečuje z Goethejevo, dasi okrnjeno klasično snovnostjo. Mar nas bo v značilnih obrisih preteklosti spoteča operna zamisel ogrela?

Odgovor na to vprašanje ni bil od vsega početka povsem gotov, jase. Povezal se je z dirigentovo osebo, ki mu je bila zaupana naloga glasbene priprave ter izvedbe. Samo Hubad se izvrstno razume na takšne umetne, kakor je n. pr. ta, da ti orkester zaigra iz polnega občutja, iz prekušenega znanja. Ze uvertura te potegne v ta Mignonin jokavi, sanjski svet. Prevzame te. Dirigentu se je posrečilo priskrbiti Thomasovo opero našemu času. Uboga Mignon nas je ogrela, četudi so glave, zmerom dvomov polne, odkimavale ter odsvetovala.

Neglasbeni del priprav je sponel na režiserju P. Golovinju. Ze ob »Aidi« jedokazal svoje operne režiserske odlike, zdrav cut za izbrano prostora, okusno, verodostojno opretnost in druge uprizorne pri-

norist R. Franci. Njegov glas je marljivo sojan in teži v nežno lirčnost. S svojimi speli je ogrel občinstvo, zlasti ob poslovnih ariji v drugi sliki. Višine so zanesljive.

Rudolf Franci

Glasovna izraznost učinkovita, odmevnost prodorna in prijetna. Igralsko se ni preizkušeno, očituje pa od predstave do predstave proznejšo uglejenost.

Lupša kaže v svojih stvaritvah zanesljivo uspešnost. Ob njegovem Lothariu je bilo razbrati, da sta njegova glasovna ter poudarjalna izraznost od prvega speva (Brez pokoja) pa do sklepnega prizora v posrečenem ravnovesju. Njegove basovske nižnje odlikujeta polnost in sigurnost.

Dolničarjev Laertes je zelo živahen v speli in vedri šegavosti, ki poživlja sentimentalno opero zlasti v prvi sliki. Sodelovali so še F. Langus (Jarno), K. K. bal (Friderik) in Gregorin (Antonio). Ne smemo pozabiti inž. Franzovega scenografskega uspeha, spretnosti D. Kačerjeve, baletnega vlozka s solistoma Japijevo ter Pogačarjem in dobro vpetih zborov (Barkarola).

V Drami so uprizorili v torek, 23. m. m., Schillerjevo »Marijo Stuart«. O delu ter

izvedbi je bilo govora že ob lanskem premieri konec sezone. Letošnja predstava je vzbujala pozornost predvsem zaradi spremembe v zasedbi obeh osrednjih vlog. Marije Stuart in kraljice Elizabete. V nekaterih slikah je bilo letošnje podajanje prijetnejše nego ob lanskem premieri. Vsekako je zanimiva vzporedba lanske in letošnje interpretacije obeh navedenih vlog. Medtem ko je bil kreaciji Marije Stuart po S. Ričevi vtisnjen pečat podunovljenosti igre ter doživljajske stopnjevanje dikcije, je vnašala U. Kar - Boltarjeva v svoje poudarjalne oblike poudarke dramatičnosti in besedne zanesitosti.

Tudi Elizabetin lik proži ob novi zasedbi priliko poučnega opazanja. Elizabeta Marije Vere je rasla pred nami v dostojanstvu močnejše kraljice, v izstopanju potez, ki nam jo prikazujejo kot državico, vladarico. V Elizabeti Danilove pa dozorava predvsem kraljici občutljiva ženskost z vsemi otenki hladne realitete, užaljenega samoljubja, usodne neodločnosti. Elizabeta Danilove ne bi delala rramcete nobenemu odru.

Obe umetnici sta bili skupno z ostalimi sodelujočimi deležni iskrene pohvale občinstva. — c.

F. Lupša

Vesela glasbena pravljica »Rdeča kapica«

Kaj pripoveduje o njej avtor D. Gorinšek — Skladatelj Hubad in gledališka uprava sta se lotila dela z vso pozornostjo

Te dni bo v operi premiera izvrstne mladinske glasbene novosti, veselo glasbene pravljice »Rdeča kapica«. Napisal jo je Danilo Gorinšek, član ljubljanske Drami,

Danilo Gorinšek

ki je slovenski javnosti znan kot mladinski pesnik (njegove pesmi se nahajajo po vseh mladinskih listih, čitankah in v petih samostojnih pesniških zbirkah: »Maje«, »Pisan svet«, »Naokrog«, »Majdine pesmi« in »Zlata tička«, dočim mu sestra »Kolo rajca izide v kratkem) in kot humoristični pisatelj, ki je bil dolgo časa glavni sodrnik naših humorističnih listov.

Glasbene točke »Rdeče kapice« je skomponiral mladi kapelnik ljubljanske Opere Samo Hubad, ki je našemu občinstvu že doobra znan kot resen in nadarjen glasbenik, ki pa je doslej pred javnostjo skrivl svojo skladateljsko žilico.

O pravljici sami nam pripoveduje Danilo Gorinšek: »Popolnoma se zavedam pomanjkljivosti in skromnosti te svoje »Rdeče kapice«, a zamikalo me je, otrokom tako priljubljeni pravljici, ki obdelati za oder in s tem pripraviti mladini veselje in doberno mero zabave. Zato sem pravljico poleg etičnega momenta — zmagi dobrega nad zlom — dal namenoma veselo šegavo barvo. Ker pa je sam motiv »Rdeče kapice« vsebinsko preboren in bi na odru učinkoval preskromno in gotovo tudi prerazburljivo, sem pravljico znatno razširil, uvedel vrsto novih oseb (bater Bodež, stric Matije,

strina Mina), dalje Dobro vilo in živali: leva, žabo in medveda. Prvi dve dejanti sem moral napisati popolnoma svobodno, ker mi sam pravljici ni bil prvo dejanje ni mogel nuditi več ko materialno naročilo Kapici, naj obišče babico, za drugo dejanje pa samo Kapčino srečanje z volkom v gozdu. Vsa znana pravljica snov se prav za prav odgrava izključno v tretjem dejanju pred babičino kočjo in v njej.

»Vesel sem,« nadaljuje pesnik, »da sta se komponist Hubad in gledališka uprava lotila tega dela z vso pozornostjo. Hubad ji je dal vso svojo invencioznost in melodioznost in prav je, da je dal na mnogih mestih zavzetosti folklora, gledališka uprava pa je dala na razpolago najboljšo zasedbo, ki je trenutno v Operi za to delo možna: Barbičeva, Poličeva, Zamejčeva, Kačičeva, Gorinškova, Golieva, Zupan, M. Sancin, Pianecki, Huner, Gregorin in Marek — in ki je z režiserko Mašo Slavevico in dirigentom Hubadom z vso resnobo in ljubeznijo pri delu.

Ce bom med predstavo videl malčkom sijati iz oči zlat lesk in slišal iz njihovih grl srebrn smehot, bo to zame edino merilo za uspeh ali neuspeh »Rdeče kapice«.

Naročniki naj dvignejo novi roman v upravi naših listov v Narodni tiskarni, oni pa, ki se jim knjige dostavljajo na dom, dobe novo knjigo v prihodnjih dneh.

za Novične možnosti pretežka. Novicam št. 55 so bile zares priljubljene objavljen »kratkočasne podobice«. Hkrati je izraženo upanje uredništva, da bo sledila še kakšna doklada v slikah, če bodo podobice naročnikom všeč in če »bomo po številu naročnikov v stanju«. Ob iztzu št. 103 so bili Novični naročniki zopet prijetno presenečeni. Toda za tem se je poudarila skrhalo če tudi sta bili dokladi v tehničnem pogledu za tedanje možnosti še zadovoljivo, dobro izdelani.

Tako se je oplojilo drugo Novično razdobje s pomembnimi pridobitvami na področju časniške stroke, ustvarjanja slovenske časniške tradicije. Z Bleiweisovo smrtjo je bila zasekana v Novično podobico precej globoka zarez. Novice so polagoma tonile v svoji pojemajoči veljavnosti, dokler niso popolnoma izhrale.

Razčlemba celotnega Novičnega razvoja z organičnega vidika nam olajšuje ocenjevanje časniške kakovosti v tretji razvojni dobi (1881 do 1902). V obeh prvih razdobjih (1843 do 1881) se kažejo namreč v Novičnem urejevalnem sestavu Bleiweisove svoje metode novinarskega dela, saj je bil Bleiweis do svoje smrti Novicam dejanski,

Opazka ob robu

V tramvaju se marsikaj vidi in sliši. Oni dan smo se veselo peljali skozi mesto. Voz je bil seveda poln vsakovrstnih potnikov. Sedeži so bili zasedeni, stojaleci tudi. Kljub temu pa so vstopali nadaljnji novi potniki in za vse je bil prostor na razpolago. Med njimi je vstopila tudi mati z otrokom v naročju. Rada bi bila sedla, a kaj ko je prišla prepozno. Zaman se je ozirala po sedežih. Vsi so bili zasedeni in tisti, ki so na njih sedeli, so gledali skozi okna ali pa so dremali ali se pogovarjali o pomembnih zadevah, skratka bili so v polni meri »zaposleni«.

Zaposlena pa je bila tudi sprevodnica, ki je vnelo delila listke in preševala drobiž. Ko je prišla do matere z otrokom, ki je bila vidno utrujena, jo je začudeno pogledala.

»Zakaj vendar ne sedete?« je vprašala. »Saj nimam kam,« je odvrnila mati. »Sprevodnica se je ozirala po vozu. Res, vsi sedeži so bili »odtani«. Pa ni se dala ugnati. Pristopila je k mlademu gospodu, ki je nemoteno sedel.

»Prosim, gospod, vstanite!« je rekla odločno.

A on ni kazal veselja, da bi vstal.

»Zakaj?« je oporekel, »saj sem plačal vozovnico.«

Toda sprevodnica se ni več zmenila zanj. Obrnila se je k materi z otrokom in jo povabila, naj sede na mladeničev sedež. Tedaj šele je vstal in osramočen izginil...

Pred nedavnim so dobili javni uslužbenici izplačano tako imenovano povico na prejemke — sicer pa je to gotovo že znano v javnosti, saj se odziv na takšne redke dogodke takoj pozna — cene »urne«, se namreč brž dvignejo, češ »državni imajo že spet zvišane plače«. No, pri tem zvišanju pa se je pokazala sledeča anomalija: izmed dveh uslužbencev v isti položajni

skupini in z enakim številom službenih let, obeh poročenih, je dobil večji znesek tisti, ki je brez otrok... To pa zato, ker je pri povici plačal več uslužbenškega davka tisti, ki šteje več »glav« družine. Tako torej: dokladi za otroke niso bile upoštevane pri zvišanju, a davek je bilo treba plačati za otroke? Če že uslužbenec z otroki ne dobi večje povice kakor oni brez otrok (to bi bilo socialno!), bi pa bilo vsaj edino pravico — o tem menda ne bo nihče dvomil — da dobita o ba — enako. Ker sicer bi vzbujalo vtisk, da bi bil pri zvišanju prikraštan ali celo kaznovan za o, ker maš — otroke...

Bajke

Bajke otroške so bajke pravične. Bajke pa naše so vedno resnične. Povej mi ti pesmica modra in mila, Katera razlika med njimi bi bila?

— Prve začnejo... »Je bilo enkrat«. Srečno končajo, veselo vsakrat. To so pač bajke otroške, pravične.

Naše pa bajke so vedno resnične: Z vriski začnejo v veseli čarobnem, Končajo pa vsakrat v vzdihu turobnem: ... »Je bilo enkrat!...

Poslovenil Anton Spendé

SOLSKA NALOGA

Profesor dá učenka drugega letnika trgovske šole nalogo: Opisati požar. Neka učenka je opisala požar takole: — Požar povzroča pogosto otroci. Ti nastanejo iz nepepčnosti in lahkomišelnosti.

ZAKAJ ŽIVI ČLOVEK

Učitelj: »Povej mi, Mihec, ali je človek ustvarjen samo za to, da pije in je?«

Mihec: »Ne.«

Učitelj: »Zakaj pa še?«

Mihec: »Da tudi spi.«

Film

Ali napravijo to res sami?

Filmski igralci v težavnih položajih

Dostikrat slišimo vprašanje iz občinstva: Ali gre filmski igralec res sam v levjo kletko? Ali skoči res z mostu v deročo reko? Ali zna igralka hoditi po vrvi? Takih vprašanj bi našli lahko dolgo vrsto.

Skoraj v vsakem filmu so težavnejši prizori, pa čeprav gre le za malo nezdgo, katero mora vzeti junak ali junakinja v račun. Vzemimo običajen pretep v gostilni. Da učinkuje naravno, mora biti tako tudi prikazan. Praskam in modrim lisam se je pri taki priliki seveda težko izogniti.

Toda ne glede na take več ali manj vsakdanje prizore zahteva rokopis dostikrat od igralca prave akrobatske umetnine. Ako gre na primer za trikratni salto od trapeza do trapeza, napravi to seveda dvojniki. Slavni artisti stavijo v takem primeru svoje znanje filmu na razpolago, seveda proti primernemu honorarju. Kljub temu pa izvedba pravih artističnih točk od filmskih igralcev samih ni nobena redkost. Marsikatera filmska plesalka je tudi akrobatica. Marika Röck je v tem pogledu zelo vsestranska. Poleg umetne jahalka je tudi vrhovodka prav tako je doma na trapezu kakor v odski akrobatici. Poleg tega pa še obvlada vse vrste plesa in petja. Marika Röck dela brez dvojnice ali dvojca, kakor se glasi strokovni izraz, in je tedaj najbolj vsestranska filmska igralka.

Neprimerno več priljubljenosti za težke naloge v filmu imajo seveda moški igralci. Hans Albers na primer je značilen pojav za te vrste igralcev. Za skok z mostu v vodo ali za plezanje z balkona na streho goreče hiše ne potrebuje dvojnika. Se veš! Albers vam zajaha kar topovsko kroglo in se da z njo vrt izstreliti v sovražni tabor. Pa tudi Heinz Rühmann, ta sicer p'ahi komik, je izbozen akrobat in še celo letalec povrh. Kdo bi si mislil! Pa z levi je imel tudi že opravila in to v takih položajih, da si nihče od gledalcev ne bi zdel biti na njegovem mestu.

Vprašanje torej, da-li filmski igralec res obvlada sportno storitev ali pa je vse skupaj le trik, je s temi nekaj primeri dovolj poljasnjeno. Toda s tem v zvezi se poraja novo vprašanje: Kako pa je s skoraj neverjetnimi padci s sturmih pečin in drugimi podobnimi senzacionalnimi prizori, kakor je na primer zgoraj omenjena Albersova ježa topovske krogel? To pa že ni nobeno vprašanje več, to je čisto navadna — in diskretnost!

Filmska anekdota:

Ta pa ni igral...

Hannelore Schroth je šla kot mala deklca večkrat z materjo v gledališče. Posebno pravične igre so jo navduševale in zmerom je pazljivo sledila dejanju na odru. Pri neki krstni predstavi je občinstvo zahtevalo avtorja, ki se je prišel, oblačen v frak, v spremstvu igralcev zahvaliti pred rampo. Ko je poskajeno pojenjalo je tišino prekinil zvoni glaske mae Hannelore:

»Mamica, ta natakar pa vendar ni igral v tej igri!«

Hans Albers

junak in pol. se je rodil v Hamburgu 22. septembra 1892. Prvotno bi moral postati trgovec, pa si je premislil in jo pobral k teatru. Začel je pri čisto navadni podeželjski »smirici«, od koder se je s krepko voljo prilgal do bonvivana in senzacijskega junaka nemškega filma. Ze nemih filmov je dolga vrsta, kaj šele zvočnih, v katerih je sodeloval. Da omenimo vsaj nekaj najuspešnejših: »Greifere«, »Zmagovalec«, »F. P. I ne odgovarja«, »Quick«, »Zlatos« in »Baron Münchhausen«, ki se predvaja pravkar v Ljubljani pod naslovom »Laznjivi kljakec«.

Hannelore Schroth

Zopet vam predstavljamo nov obrazek s platna, tokrat ljubkega skrata, srčkano malopridnico — Hannelore Schroth. Njena mati je znana gledališka in filmska igralka Käthe Haack, oče pa kipar in igralec Heinrich Schroth. Igralsko nadarjenost je tedaj kar podedovala od obeh roditeljev. Hannelore Schroth je Berlinčanka. Rodila se je nekega 10. januarja. Komaj je odrašla šolskim klopm, že je skočila na deske, ki pomenijo svet. Pri filmu je debutovala v romantični veseloigri »Igra v poletnem vetru«. Temu je sledil »Gubern«, kjer se je morala uveljaviti poleg Brigitte Horney. V Ljubljani smo jo videli doslej šele dvakrat, in sicer pred mesec v filmu »Ljubica za tri dni in pa ravnokar v filmu »Majhna dekleta, velike skrbje«.

Dr. Fran Vatovec:

Ob zori slovenskega novinstva

Ob stoletnici Bleiweisovih »Novic«

Tudi planinska stroka je našla svoje zatočišče v Novicah. Planinske paberke je iz njih smotno zbral in priobčil J. West er.¹¹⁸

Ob ustanovitvi ljubljanskega porotnega sodišča 1851. pa so oživela sodna poročila. Novice so tedaj poročale, da se bodo odprla tudi v Ljubljani vrata »visoko imenitnega porotnišča« in da bo zasedalo »porotniško« v reduti. Poudarek prvih Novičnih poročil o zasedanju porote je predvsem v objavi govorov predsednika, državnega pravdnika in zagovornika. V okviru nad dvokolonskega poročila navajajo Novice, da je bil »pri vseh porotah gosp. dr. Kaiser državni pravdnik, kateri poslušavcem, ki le slovenski jezik razumejo, zavolj njegoviga lahko razumljiviga in gladkotekečiga govora kaj dopade«. »Kdo je nek ta mož, ki tako lepo govori, kakor nar boljši pridigar« — se sliši od ves strani.¹¹⁹ V naslednji številki pa prinaša Novičar iz Ljubljane govor zagovornika dr. Kavčiča s skoraj trikolonskim poročilom o sodbah. To je bil pričetek Novičnih

32 sodnih poročil, ki so bila po navadi kratka, dostojna. V njih ni mogoče odkriti namenov senzacijske nabrekliosti ali narejenosti.

Toda Bleiweis ni miroval. Zamikalo ga je primer vedrega nazornega čtiva s kakršnim se je lahko ponašal list »Fliegende Blätter«. Novice kažejo namreč v tem svojem drugem razdobju že takšno stopnjo časniške izgrajenosti, da se je ob njej v Bleiweisu lahko porodila misel kako poživiti Novično notranjo in vnanjo podobo z uvedbo posebne, vedre slikane priloge. To je prvi poskus te vrste v slovenskem časništvu, ki se lahko ponaša v svojem razvoju do današnjih dni z lepimi uspehi v posredovanju znanja, dogodkov, zanimivosti, raznih pridobitev, pa tudi vedre zabavnosti s pridobitvijo slik, posnetkov ter ponazoritvami pripomočkov. V povabilu na naročbo Novic za drugo polovico 1852 je priobčena namreč napoved uredništva da »nas je število naročnikov v stan djaljo, prihodnji mesec dokladi s kratkočasnimi obrázky ali podobami Novicam pridjati zastran katerih se nadjamo, da bojo — kot prva poskušnja — našim Slovincem ravno tako všeč, kakor so Nemcom »Fliegende Blätter«.¹²⁰

Žal ni bila ta za tedanje prilike uprav velikopotesna zamisel dosledno izvedena. Nova naloga je bila

neutrudni in le poredkoma odsotni urednik, usmerjevalec ter inspirator. Neka pobudna točnost, patrijarhalna in nemalokrat celo idilična domačnost ter značilen vonj po rodni zemlji, odlikujeta teh 38 letnikov Novic. Bleiweisovi nasledniki niso bili dorasli časniškim nalogam, ki so bile postavljene v zvezi z novinskim tokom tedanjega časa. Po žilah njegovih epigonov se ni pretakala Bleiweisova novinarska kri. Tako se je po stolpcih teh 21 Novičnih letnikov stopnjevala, toda neazdržno razlezla neka toga odrevenelost. Nastopili so neogibni nasledki neke časniške »arterioskleroze«. Opaža se obupno miselno pešanje, nazorsko kolebanje, taktična brezsmernost, dokler niso Novice v navalu starostnih nadlog in stisk konec 1902. za zmerom ugasnile.

Bleiweisova hirajoča dediščina pa ni skopnela kar čez noč. Ob Novični zgradnji so se pokazali prvi znaki rahlega hiranja prav za prav že nekaj let pred Bleiweisovo smrtjo.

(Dalje)

¹¹⁸ West er Jos., Planinski paberki iz Bleiweisovih Novic. Planinski vestnik št. 11—12, str. 115—121.

¹¹⁹ Novice 1851, 8.

¹²⁰ Novice 1852, 46.

Ob Miklavževem

Miklavž pregleduje tudi male oglase v dnevniku

Pratka ne vpraša, ali so časi dobri ali slabi. Kakor v stari mirni dobi si slede dnevi in se menjavajo delavniki in prazniki. Tako bomo tudi letos praznovali Miklavžev god, ne sicer tako velikopotezno, kakor smo ga praznovali včasih, toda praznovati ga bomo vendarle. Otroška pesmica so že napisana in oddana in zdaj so drobna otroška srca vsa nemirna od nestrpnega pričakovanja. Naši malčki so naenkrat postali tako pridni, mirni in ubogljivi in takšni bodo ostali vsaj še do Miklavževega goda, kajti zdaj Miklavž že pošilja na zemljo svoje angelčke, da skrivaj prisluškujejo pri vratih in kukajo skozi okna ter opazujejo otroke.

Otroške želje so letos skromnejše

Otroške želje so letos skromnejše, ker so matere svojim nadbudnim razložile, da v vojni tudi sveti Miklavž ne more kupiti in dobiti vsega, kar bi hotel. Zato so letos otroška pisemca krajša. Največ otrok piše, da bodo zadovoljni z vsem, kar jim bo poč prinesel. Nekateri pa izražajo tudi posebne želje, ki pa so skromne in časi prilagodljive. Tako je napisala sosedova Metka:

»Ljubi gospod Miklavž! Zelo rada bi imela novo punčko, ker ima moja Martica razbito glavo. Če ne moreš dobiti nove punčke, pa kupi na starini malo rabljeno, samo da bo imela celo glavo. Ali pa prinesi kar moji Martici novo glavo, bom tudi zadovoljna.

Te srčno pozdravlja Tvoja Metka.

Tako menda radodarnemu svetniku, kljub vojni, ne bo težko izpolniti Metkine skromne želje.

Miklavž bo kupoval samo domače izdelke

Izložbe trgovin prikužno vabijo. Klub vojnim prilikam bo Miklavž lahko izbral marsikaj lepega, praktičnega in koristnega. Najvažnejše pa je, da so vse to izdelki naših pridnih rok in naše zarnice. Da, včasih nam ne bi bilo niti na kraj pameti padlo, da mi sami toliko znamo in znamo. Takrat se nam je zdelo dobro in lepo samo tisto, kar je bilo naravnost iz tujine. Za domače izdelke se pa nismo zmenili. Zdeli so se nam navedena ropotija. Zdaj, ko tujega blaga ne moremo dobiti smo šele spoznali, da tudi doma lahko izdelamo marsikaj, kar je vsaj toliko vredno, če ne še več, kakor drage tuje reči.

Knjigarne so se skrbno pripravile

Najprej bo seveda Miklavž obiskal naše knjigarne, kajti knjiga je in bo v vseh časih in prilikah najlepša in najkoristnejša darilo. Knjigarne so se za Miklavžev obisk skrbno pripravile. Na policah čaka izbrane knjige. Za mlade in najmlajše so pripravili celi kupi domačih pestro barvnih slikanic in mladinskih knjig domačih avtorjev. Pa tudi za odrasle bo Miklavž lahko kupil mnoga res lepa in praktična darila.

Lesene igrače, okrašene z narodno ornamentiko

To je pa nekaj čisto posebnega, lepega in tako priročno našega, da si bo moral svetnik napolniti svoj koš s tem blagom. Le malo postojte pred izložbami in si

Opozorilo

Organi policijskega zbora so prejeli strog ukaz, da javijo sleherni prekršitev zakonitost vseh kršiteljev zakonitih predpisov takoj prijavijo. — V interesu občinstva je, da se pokorava predpisom protiletalske zaštite, ker bo sicer v nasprotnem primeru zadeva krivice občutna kazn. Isto velja za neupoštevanje predpisov ob priliki letalskega alarma.

France Ločnar:

V senci planin

»Magda, prisegam ti, da bo tudi njega dosegla pravica.« Je na moč naglasil in zapustil sobo. V Koširju je vse kipel. Želja ga je obsela, da bi vladal zakon džungle. »Že tretji Rutar ne da materi miru,« si je mislil.

»Mati, če je pa tako, da bi na Rutarjevo željo stopil pred oltar, pa tudi jaz tega ne dovolim! Takoj pojdem k župniku — ali vam je prav?«

»Kakor ti je rekel oče, tako pravim tudi jaz. Kakor boš sklenil, tako pa bo,« je odvrnila vsa razburjena.

Da bi bila to samo župnikova želja, bi Košir radevolje privolil, ker si je že sam mislil, da bi se združila na stara leta, ker jima je bilo v mladosti zabranjeno. Toda, da bi jim ukazoval, kako naj živijo, pet in dvajsetletni fante, in to ravno Rutar, to ga je na moč razjezilo. Vseled se je poleg matere in dejal:

»Temu Rutarju bom pa že jaz zavezal jezik! Najprej moram govoriti z organizmom — dejal mu bom, da njega nihče ne bo sumil, da bi nam bil on povedal. Ker je Rutar velik blebatač, se je najbrže že bahal po vasi, da vaju bo primoral k poroki — in to je ravno prav. Da, mati, tako bom naredil. Najprej bom šel k župniku, potem pa k Rutarju!«

»Pusti Rutarja v miru in ne hodi tja! Ti bi ga udaril, ker dobro vem, da bo kričal nad teboj,« je ugovarjala mati.

»Ničesar se ne bo zgodilo! Le to mu bom povedal, da naj drži jezik za zobmi!...« Vstopila sta Jernej in krčmar, Košir je pa nadaljeval: »Da bi vam še sedaj ne dal miru, na stara leta, to je pa že vse pretirano!«

»Da, pretirano,« je potrdil Jernej. »In da bi bil ti slišal, kako je pravkar udrihal čez nas pred krčmarjem, ti bi bil ga zadavil!«

ogledite to pisano blago. Kaj vse je spretna roka našega domačega umetnika izoblikovala iz lesa. In s kolikšno ljubeznijo in iznajdljivostjo. Maje zibeke in skrinjice, okrašene z narodnimi motivi, izdeane čisto po vzorcu naših starih zibelk in skrinj, pa okvirčki za slike, poslikani srčki in nešteti najrazličnejši ljubki in praktični spominčki, ki bodo razveselili velike in male. Potem pa seveda še čela kopica najrazličnejših igrač, vozičkov, lokomotiv, avtomobilov, končikov, vse lično in skrbno izdelano.

Lutk ne manjka

Tudi lutk ne manjka v izložbi. Niso sicer iz porcelane in ne zapirajo oči, so pa kljub temu ljubke in deci hudo všeč. Da, narda se celo bolj, kakor so jim bile svojčas porcelanaste lutke, ki se jih otroci skoraj niso upali dotakniti, v večnem strahu, da jim padejo na tla in se razbijejo. Te lutke so pa narejene iz blaga in so zelo trpežne, poleg tega pa niž manj lepe od porcelanastih. V izložbah vidite tudi naj-

Ina Šlokan:

Miklavžek

On je bil zidar in ona služkinja. On je zidal visoke lepe hiše za premožne ljudi, ona je pa takšnim ljudem gospodinjila in opravljala vse grobe posle zanje. Njune roke so bile velike, lopataste, grobe in ožujene vse od dela za druge. Nikoli nista utegneta pomisliti nase, česa postoriti sama zuse.

Spoznala sta se nekoga nedeljskega popoldneva v Tivoliju pri vrtiljaku. Orkestron je hreščal, na lesenih konjčih na vrtiljaku so se gugali veseli vojaki in poldomski fantiči, na oguljenih blazinastih klopih pa so se cvileče smejale služkinje. Lasje in krila so jim v vetru veselo frfotala.

Onadva sta stala nedaleč vstran in vse to opazovala. Nenadoma sta se njuna pogleda srečala. Nasmehnila sta se drug drugemu in on je rekel:

»To je veselo, kaj?«

Ona je priklimala in se spet nasmehnila. In potem je pač beseda dala besedo, kajti oba sta čutila, da se nekako pričenja drug k drugemu. Ona je bila majhna, deblušna in čedna, stara približno sedemindeset let. On pa je bil visok, tršat in zagoren in kazalo je, da ima še nekaj čez štirideset let.

Kasneje sta sedla na klopi v dreveredu in se že pomenkovala kot stara znanca. Ona je povedala, da se imenuje Nežka in da služi pri družini nekoga doktorja. Služba je sicer bolj tako, kajti gospa je sitna in nastančna, za vsak razbir krožnik ji odmevna od plate, ki je že itak majhna, da manjša biti ne more, toda potpeti je pač treba. Saj je malokomu na tem svetu postano s samimi rožami.

On pa se je imenoval Jožek. Doma je bil iz Slovenskih gor, kjer v rodni bajti zdaj gospodari njegov brat s kopico malih otrok. Revščina je doma, velika revščina. On si vsak teden pritega od zaslužka, da pošilja bratu. Še nekaj let bo moral tako pošiljati bratu denar, vse dotlej, da otroci nekoč odrastejo in se sami izkopljejo iz najhujšega.

Tako sta se pomenkovala še o mnogem. Včasih pa sta premolknila, se molče zagledala drug v drugega in se v zadregu nasmehnila. Obema je bilo, kakor da bi si rada povedala še nekaj drugega, lepega in prijetnega, toda beseda kar ni hotela z jezika. Proti šestu pa se je Nežka dvignila in si poravnala krilo.

»Zdaj moram pa iti,« je povedala, »pripraviti moram večerjo. Ko se moja gospoda vrne z izleta, mora biti miza pogrnjena.«

Jožek jo je spremlil kos poti, potem pa ji je krepko segel v roko in ji vprašal: »Se še kdaj vidva?«

Nežka je zardela. Bilo ji je tako nerodno.

»Morda, prihodnjo nedeljo, je tiho rekla in gledala v tla.

»Kje?«

Le trenutek je razmišljala. Potem pa je rekla: »Pa kar v Tivoliju pri vrtiljaku, kakor danes, če vam je prav?«

»Drži, Ampak priti morate zares.«

»Zares,« se je zasmehljala in odbrzela.

Prihodnjo nedeljo sta se dobila v Tivoliju pri vrtiljaku. Jožek je že dopolne kupil vstopnici za kino in je povabil Nežko s se-

različnejša bitja iz živalskega sveta, tako lepo in lično izdelana, da se mahi občudovalci, ki se od jutra do večera v gručah zbirajo pred izložbami, kar ne morejo posloviti od njih. Vse to so izdelale pridne roke naših ljudi, da razveselijo naše male in obenem sami skromno zaslužijo.

Rabljene igrače bodo tudi dobrodošle

Končno bo Miklavž, našemu času primerno, pregledal tudi male oglase v dnevniku. In če nekateri igrači novih ne bo mogel dobiti, bo kupil rabljene od otrok, ki so jim že odrasli ali se jih naveličali ter jih bo nato popravljene in prenovljene, prinesel na dan svojega godu drugim otrokom, ki se jih bodo prav tako razveselili, kakor če bi bile nove.

Vidite, tako bo tudi letos, kakor v prejšnjih mirnih dneh po Miklavževem godu ostal v srcih naših malih svetel, radosten spomin nanj, kljub vojni in težkim časom, ki jih preživljamo. — I. S.

In zgodilo se je čudo: dobra svetnica ji je molitev uslišala. Dvačetrdesetletna Nežka je zanosila. Zdal je bila njuna sreča tako polna in tolikšna, da sta oba tretajeta in se bala, da bi se nenadoma osula in se razblinila, kakor živopisni mlini mehurček.

Odkar je bila Nežka blagoslovljena, se je Jožek z vso skrbjo zavzel zanj. Vse kotičke napornejše posle je opravil namestu nje. Pri našli ji je drva in vodo ter pomival stopnišča in hodnike namesto nje. Zenske v hiši so bile kar nevoščljive nad tolikšno pozornostjo, ki jo je izkazoval svoji ženi. »Le poglejte tega hišnika,« so govorile, »kako streže svojo ženo in ji v vsem pomaga. Niti pripogniti se ji ni treba, vse ji prinese, vse postori zanj. Ko smo bile me na tem, pa našim molom niti na kraj pameti ni padlo, da bi nam enkrat prinesli naročaj drv.«

Na Miklavžev večer, ki je bil poln neslišno naletevajočega snega in skrivnostne tišine, otroška hrepenja, molitev in strahu. — se je Nežkin čas dopolnil. Rodila je sina. S tem trenutkom se je Nežkino in Jožkovo življenje prelilo v en sam nedopovedljiv čudež, v najčudovitejšo pravljico, v katero ne bi bila mogla nikoli verjeti.

Nežkin preprosti obraz je bil ves povlečen in zal od materinskega ponosa in sreče, ko je vsakemu pripovedovala, ki jo je obiskal tiste dni: »Sveti Miklavž nama je prinesel Miklavžka. Da, Miklavžek bo.«

Miklavžek je rasel in se razvijal, da je bilo veselo. Bil je ljubek in bistroumen otrok, najljubšeji in najbistroumejši izmed vseh otrok, ki jih ni bilo malo v veliki hiši. Dostikrat se je igral na cesti pred hišo in vsakdo, ki je šel mimo, se je ustavil in za hipec pokramljal z njim. Vsa ulica je poznala malega hišnikovega Miklavžka iz hiše številka petnajst in vsi so ga ljubili.

Miklavžek pa je ljubil troje: svojega očeta, mamico in svetnika, katerega ime je nosil. Mati mu je kupila njegovo podobico in mu pripovedovala:

»Vidiš, je pravila, »ta dobri lepi svetnik te je prinesel k nam. Vzel te je iz naročja angelčkom in te iz nebes prinesel naravnost k nam.«

Miklavžku je bil lepi častiljivi svetnik nepisno všeč. Hotel je več zvedeti o njem. Neutrudno je izpraševal mater. In mati mu je med drugim povedala, da pride ta dobri svetnik vsako leto na večer svojega godu na zemljo in obišče pridne otroke. Da, tudi k njemu bo prišel in obdaroval ga bo če bo pridni. O, kako se je tega človek veselil.

Toda Miklavž ni prišel Miklavžek je sicer slišal na Miklavžev večer cingljanje njegovega zvončka. Miklavž je hodil po hiši, toda k hišnikovim ni prišel. Sicer je pomoli držal natesel v Miklavžkove čevlje čke sračkov, rožnikov in fig. Toda Miklavžek s tem ni bil zadovoljen. On bi ga bil tako rad videl.

»Miklavž ima dosti opravkov, povz vsa je pa že star gosodiš in težko hodi. Zato ne more vsega postoriti sam in obiskati vseh otrok, na posle angelčke, da prinesejo njegova darila.« tako je Miklavžku razlagala mati in opravljala svetnika.

Toda Miklavžek s tem ni bil zadovoljen. »Pri Borutu v prvem nadstropju je pa bil in pri Milencu in Jančku tudi samo k nam ga ni in vendar imam jaz njegovo ime,« mu je bilo hudo.

Naslednje leto prav za svoj god, pa je bil Miklavžek hudo bolan. Imel je pľučnico in uboga stara sta kar umirala od skrbi in bojazni zanj. V vročinskih blaznjah je malček bolnik neprestano govoril samo o Miklavžu, na katerega je zadnje dni dosti mislil. Saj je sklenil, da ga letos počaka zunaj na stopnišču in ga preštere, ko bo šel k Borutu v prvo nadstropje, kamor pride vsako leto. Ta naklep pa mu je bolezen preprečila.

Posebno hudo je bilo malemu bolniku prav na večer njegovega godu, ki je bil prav tako poln neslišno naletevajočega snega, skrivnostne tišine, otroška hrepenja, molitev in strahu, kakor oni pred šestimi leti, ko se je mali Miklavžek rodil. »To noč,« je rekel zdravnik obupanin staršem, »se bo odločilo, ali mali ostane pri življenju ali ne.«

Mali Miklavžek je težko hrozel in blestel v vročini. Drobneče slušnice ročice je skleral, kakor da moli. Nežka je vsa skrušena sedela ob postelji. Jokati ni mogla več, saj je bila že izjokala vse solze. Jožek je ležal, ker ni mogel več gledati otrokovega in ženelega trpljenja. Nežka je molila. Pritilano, jecljaje so se trnle besede v nje.

Telaj je zanj zavzdoljalo. Na stopnišču je odšel otrok ki krič in veseli smeh. Miklavž je prišel. Pogledala je sinka. Ne, ničesar ni čul. Saj je bolje, ker sicer bi bil spet zaostel. Kajti Miklavž bo kakor vsako leto obiskal samo otroke premožnih ljudi.

Spet cingljanje z zvončkom. Spet krk in

je bilo pridno, kljub njeni mladosti. Njegova mati je videla ta prizor skozi okno in tudi to, da je bil potolečen. Ko je vstopil, ga je vprašala, zakaj je krvav. Sin je molčal in si izpiral usta. Takoj nato je vstopila dekla in dejala: »Jutri grem domov! Pri takem gospodarju ne bom služila, da bi me med celom bral.« Rutar se je okrenil in zakričal: »Molči, ali pa ti še eno prisolim!« Zdal je šele dekla videla, ko se je okrenil gospodar, kako je krvav. Naglo je šla iz sobe. Mati je silila v s'na, naj ji vendar pove, kje se je tako pobil. Naposled je le iztutil in dejal: »Ta prokleti brezverec Koširjev je nahajekal Jerneja, da me je udaril z nekim železom po ustih.«

»Bog nebeški, zakaj pa?« se je zavzela in ostro pogledala sina.

»Zato, ker ne dovolim, da bi ta drhal tako divjaško živel,« je odvrnil in šel z veliko ruto pred ustni v župnišče. Ko je vstopil v župnišče in šel po hodniku, mu je kuharica pomignila z roko, da naj gre k njej. Toda on je mislil, da ga bo izpraševala, kako je prišlo do tega. Zato je zamahnil z roko in šel naravnost k pisarni.

»Ne bo župnik držal z njim,« si je mislil, potrkal in vstopil. A glej spaka! Obstal je, kakor da bi bil zagledal pred seboj deset tisoč voltov visoko napetost. In ta napetost je bila Košir. Hitro je zaprl vrata in domala stekel iz župnišča. Župnik je stopil za njim na cesto in zaklical: »Rutar, pojdi nazaj!«

»Pridem, gospod župnik, nekaj sem pozabil,« je odvrnil in šel hitro domov. Župnik se je vrnil in povedal Koširju, da se bo Rutar vrnil, da je nekaj pozabil.

»Ne bo ga,« je dejal Košir, preveč obteženo vest ima. Žal mi je, ker sem prišel pred njim — prav zanima me, kaj bi vam bil navzeč!«

»No, nekaj bi že dodal,« se je nasmehnil župnik. »Kaj sem vam že prej hotel reči, ko je vstopil Rutar? Aha: da vam rad pripoznam, da je mati močno trpela pred temi ljudmi, toda kaj hočemo — zlo je živelo in bo,«

Miklavžev 1944

V nebesih je letos zapri kolodvor, na Zemljo ne vozijo vlaki, a sveti Miklavž bi prav rad k nam prišel, ko beda je svat pod oblaki.

Otroci že pišejo pisma v nebo, zaupno odkrivajo želje, so mirni, ubogljivi, da nikdar takó in mamičam svojim v veselje.

Kje tista je pošta, ki pisma odda, da prejme jih roka svetnika? Če bila v Ljubljani bi, to bi bil drenj in sija komolcev velika.

Ekspresno bi vsak svoje pismo poslal, da prvo bi prišlo do kralja, kjer sveti dobrotnik pisarno ima med angelci božjega raja.

Vse prošnje bi uslišal, na Zemljo takoj pošlal bi krilatec z darili in s trinašeto plačo nasmehence vse za Božič bi razveselili.

Otrokom prinesli bi mnogo igrač, maslene in sladke rogličke, kosarice lešnikov, fige in leet, bonbone, orehe, rožice.

Le eno da pismo bi našlo pot v raj, ki piše tja svet ga veselijo, s krilatej mir božji naj pošlje med nas, to prošnjo svetnik naj izpolni.

Mara TAVČARJEVA

smeh. Loputanje vrat. Koraki. Miklavž je odhajal. Mati se je sklonila nad sinka.

»Miklavžek!« ga je poklicala, »Miklavžek, sinko, poglej me vendar!« Toda otrokove oči so zmedeno nekaj skale po stopu. V šibkih prsih mu je cvileče gngalo. Njegova nežna duška so se trgala od vsega zemskega. Potovla je že neke daleč sama sameta, proti svetli zvezdi, kjer čakajo angelci, da jo prešterejo v svoje mehko pernatu naročje.

Krik v hiši se je polegel, zamrl. Ceste zunaj so bile tihе in prazne, neslišno je nanje nalezal sneg. V mali hišnikovi sobici je slabotno utrpal plamenček privite petrolejke. Oče Jožek je spal obmujen v steno. V spanju je zdaj pa zdaj pritaeno zastokal, kakor da sanja nekaj hudega. Miklavžkovo hropenje je pojenjavalo. Njegov dihanje je postajalo vse slabotnejše, Nežkine roke so se krčevito dčlenale. Ustnice je stisnila. Njeno srce pa je kričalo v obupni molitvi:

»Miklavž, preljubi svetnik, bodi usmiljen. Sam si mi ga dal, ne vzemi mi ga, ne vzemi mi ga! Bodi usmiljen!«

In tedaj, naenkrat, kaj je Nežka to samo sanjala?

Vrata so se odprla in v ravno hišnikovo sobico je stopil svetnik Miklavž, spremljan od lepega smehljajočega se angela. Ves je sijal od častrijvega dostojanstva, ko je neslišno stopil k postelji.

Nežka se je vsa zavzeta zastrmela vanj. Ne to ni bil Miklavž z nalepljeno brado in papirnatom plaščem. Vse na njem je bilo pristno in obdajalo ga je svetla spokojna luč. Iztenil je ozko belo roko in jo položil malemu bolniku na čelo.

Miklavžek se je prebudil. Ko je zagledal svetnika ob svoji postelji, se je veselo zasmejal in mu prožil ročico.

»Torej si vendar prišel,« je veselo rekel, »tako dolgo in težko sem te čakal.«

»Da, prišel sem,« se je nasmehnil svetnik, »in prinesel sem ti zdravja, Miklavžek, ozdravljen si!«

»O, hvala, hvala ti,« je planila Nežka in hotela pokloniti pred svetnika. V tistem trenutku pa je petrolejka dogorela. Angel in Miklavž sta izginila. In Miklavžek je mirno spal.

Miklavžek je res ozdravel in presrečna Nežka je vsakomur pripovedovala o svojem nočnem doživljanju. Nekateri so verjeli, da je vse to resnično doživela, večina pa jih je bila mnenja, da se ji je to samo sanjalo. Precej let je že minilo od tedaj in mali Miklavžek mora biti zdaj že velik gospod, njegova mati pa že snlch se živi, mora biti že hudo v letih. Prepričana pa sem, da še vedno živo pomni kako ji je pred leti svetnik Miklavž ozdravil njenega sinka.

PRAVNIK IN ZAKONSKI STAN

V družbi so debatirali o zakonskem stanu. Ko je prišel na vrsto pravnik, je dejal kraklo:

»V zakonskem življenju poznamo trojno pravo: vojno pravo med možem in ženo, zasebno pravo med ženo in domačim prijateljem in mednarodno pravo med možem in drugimi ženami.«

»Nekako ga bomo že ugnali,« je dejal Košir in se pripravil za odhod.

»Torej, gospod Košir, kako bomo naredili?« je še enkrat vprašal župnik, ker mu dotlej še ni odločno povedal.

»Gospod župnik, da bova na jasnem, vam povem, da sem že sam na to mislil. In da bi ta želja izvirala od vas, bi se takoj poročila — toda na ukaz Rutarja...«

»Kaj, kdo ukazuje?« je nevedno vprašal župnik.

»No, saj vendar že vsa vas govori, da bo on naredil red pri nas.«

»Ali je to mogoče?« se je začudil.

»Seveda je. Nad krčmarjem je na vse grlo kričal, da podpira priležnike in da bo napravil red pri meni — še to se je drznil reči, da sem bil v inozemstvu tete Ane priležnik. Ali ni to višek drznosti? Da bi bil v študentovskih letih, bi šel za njim, četudi bi mi ušel vrh zvonika — toda...«

»Vem, razumem vašo jezo,« je kimal župnik.

»Samo to mu sporočite, da nas mora pustiti popolnoma v miru in tudi našega imena naj nikoli več ne izusti, ako nečeta imeti z menoj opravka,« je zagrozil Košir in se poslovil. Prijateljsko sta si stisnila roke in župnik mu je zagotovil, da bodo imeli mir pred njim...

Ker Koširju ni bilo všeč, da bi oče hodil na sodišče, je po župniku ponudil precejšnjo vsoto za zobe, a Rutar je vse ponudbe gladko odklonil, kljub temu, da mu je župnik prigovarjal, da naj popusti. Obtožil je Jerneja in krčmarja.

»Vaški pastir mora biti še enkrat za zmreženimi okni, preden pogine,« je govoril Rutar vaščanom. Ko je to prišlo Koširju na uho, se je zaklel, da oče ne bo zaprt, niti ure. Oče pa je dejal: »Ako bom zaprt samo eno uro zaradi tega vraga, jih bom zaprt tudi sto! Brez zobe bo prišel iz Radovljice. Kar mu jih je še ostalo, mu jih bom s kleščami izrval — klešče bom kar s seboj vzel,« je resno govoril.

O tem in onem

Nič ni novega pod soncem

Tudi moderne zdravilne metode ne — Ljudstvo je že v davni iznašlo nekatere učinkovite načine zdravljenja, ki se jim moderni zdravniki več ne posmahujejo

Tudi moderne zdravilne metode ne — Ljudstvo je že v davni iznašlo nekatere učinkovite načine zdravljenja, ki se jim moderni zdravniki več ne posmahujejo.

Ljudsko zdravilstvo so nekateri zdravniki in učenci dolgo istovetili z mazaštvom; tudi dandanes radi mečemo mazaštvu in ljudsko zdravilstvo v en koš. Na srečo je nekaj zdravnikov, ki so spreviedeli, da za ljudskimi običaji ter verovanji ne tiči le prazna vera. Ljudje res ne vedo pojasniti, zakaj pomaga neko zelišče ali prav kakšen način zdravljenja, toda trdno verujejo, da res pomaga. V nekaterih primerih si razlagamo, da bolniku pomaga mazaštvu, zdravljenje le, ker je tično veroval, da mu bo pomagalo — torej sugestija. To, da izkazalo se je, da ne gre vselej le za praznoverje. Mnoga ljudska zdravila so se zdela dolgo nesmiselna ali celo škodljiva, dokler ni znanost odkrila njihovega pomena. Številna ljudska zdravila so v rabi že od njega dni; načini zdravljenja so podedovani. Ljudje so našli zdravilo nagona, kakor n. pr. najde pes zdravilno travo. Sprevideli so, da jim je izbrano zdravilo pomagalo in poslej je prišlo v splošno rabo.

Razen številnih zdravil z notranjim učinkom pozna ljudsko zdravilstvo mnoga zunanja zdravila: mazila, zelišča, obkladke, obliže. Ljudje seveda ne vedo, da je koža pomemben čutilni pri zdravljenju mnogih bolezni ter da draženje kože vpliva posredno blagodejno na bolezen. Včasih smo se posmehovali preprostim ljudem, ki so nosili — navadno v levem ušesu — »murničke«. Nekdo sem polvedoval, zakaj starejši delavec nosi ta čudni uhan. Odgovoril je, da je to dobro za oči. Tedaj sem mislil, da je to samo praznoverje in sem se posmehoval. Pozneje sem pa spreviedel, da je za tem nekaj več; to pomeni draženje kože ter izpuščanje telesne, da se brani proti tujemu organizmu s povečanim številom belih krvnih teles. To se pravi, da ima telo pripravljeno ali mobilizirano večje število krvnih teles, ki lahko nastopijo takoj, ko človek oboli, odmore se rani. Pomnoženje belih krvnih teles pomeni pogosto gnojenje; telo skuša z gnojenjem izločiti tuje telo ali uničiti strupe.

Zakaj je bil torej »murniček« dober za oči? Posredno je preganjal očesni katar. Ta način preganjanja očesnega katarja je že zelo star in je bil v nekaterih deželah splošno razširjen. Tedaj se ni bilo aseptične kirurgije ter niso poznali razkuževanja zdravniškega orodja. Vdovevanje »murničkov« ali samo prebadanje ušesa pa ni spetvalo v zdravniško, temveč v zlatarsko stroko. Zlatar je prebodel uho z nerazkuženo iglo in povzročil gnojenje.

V začetku tega stoletja je ljudstvo pri mas zelo cenilo stavljenje rožic — puščanje krvi v toplicah. Izobraženci so se temu radi posmehovali. Tudi mnogi zdravniki so bili nasprotniki puščanja krvi, češ, kri je preveč dragocena, da bi jo tako nespremetno zapravljali. Pozneje se je izkazalo, da tudi puščanje krvi izpušča telesne sile ter povzroči prerajanje organizma.

Ljudsko zdravilstvo sploh, ne le naše, pozna nešteto zdravilnih načinov, ki z draženjem kože izpuščajo tuje teles v telo, tako imenovane fontanele. Fontanele so uporabljali tako, da so zarežali v telo zarezo, v njo vložili zrno graha, nakar so rano zašili. Telo se je seveda začelo upirati tuji snovi. Bolnik je moral prestati hude bolečine in rana se mu je večkrat zelo gnojila. Fontanele so pa pogosto pomagale pri zdravljenju nekaterih hujših bolezni. Uporabljali so jih pri vnetjih,

Ishiasu itd. Tedaj niso niti še znali imenovati oblezni, odnosno jih niso znali prepoznati, zato so jih imenovali po njihovem torišču, n. pr. prsna bolezen, trebušna, vratna itd.

Nekatere stare metode zdravljenja so uvedene dandanes v moderno, znanstveno zdravilstvo, čeprav ne neposredno iz ljudskega zdravilstva. Tako so Turki razširili iz Azije v Evropo poseben način zdravljenja, »meksak«. Beseda nam pove, da gre pri zdravljenju za draženje kože z vžigalnim. Besedo meksak bi morali prevesti kot

žgalni stožec ali cinder. Pri zdravljenju nastavijo cinder na kožo, v njem pa neposredno na koži vžgejo kosček vaze. V Aziji, od koder izvira ta način zdravljenja, ne uporabljajo steklenega cindera, temveč napravijo iz samih lahko gorljivih snovi vžbuhalo na koži in gorivo zažgejo. To zdravljenje seveda ni posebno prijetno; bolnik mora biti potrpečljiv. Moderni zdravnik pa uporablja termokavter namesto moksov, čeprav v resnici ni nobene bistvene razlike med starim in novim načinom zdravljenja in namen je isti. F. S.

Dvojniki znamenitih ljudi

Strašen je občutek, ko zagledaš samega sebe pred seboj

»Ko sem hotel obiskati,« je pripovedoval nek nizozemski zdravnik, »kraj, od koder so se moji pradedi izselili že pred davnimi leti, sem doživel zelo čuden dogodek. Dan je bil vroč. Ko sem prišel v kraj, kjer so nekdo živel, moji pradedi si niso zažele drugega kakor hladno gostilniško sobo. Nič čudnega se mi ni zdelo, da me je natakarcica, ko mi je postregla s hladnim pivom, čisto zaupno nagovorila: »Gospod doktor! Boli na sem se začudi, ko me je pozdravil mlad možič z besedami: »Kaj ste šel spet tu, gospod doktor? Komaj pred pol ure ste bili na operaciji! Začuden sem mu odgovoril: »Mette se.« »Ampe gospod doktor!« mi je rekel, »ne delate se vendar takšnega.«

Kako me neki pozna ta mož, ki ga nisem še nikdar videl, sem mislil sam pri sebi. »Odkod se midva pozna?« sem ga vprašal. Tedaj se je veselo zamešal in mi odgovoril: »Kaj vam je morda tole pivo stopilo v glavo?«

Vstaj sem, da bi sedel k njegovu mizi. Mimogrede sem pogledal proti vratu, ki so se prav tedaj odprla in sem med vrati zagledal samega sebe. Možič, ki je vstopil, je imel natančno tako obliko, kakršno sem nosil jaz. Imel je moje glavo, moje na kratko ostrizeno glavo in moje z zlatom obrobljene naočnike na nosu. Obstal sem kakor vkopan. Tudi moj dvojnik je bil enako začuden.

V tistem trenutku je bil pripravljen, da sem zblaznel. V glavi me je nekaj zgrabilo, da nisem mogel dihati in naslavin sem se na klop. »Kaj vam je, gospod doktor?« me je začel spraševati gostilničar. Obrnil se je v smeri mojega pogleda k vratom in ves presenečen zakrčal: »Kdo pa je zdaj prav doktor?« Vsi trije smo stali kakor okameneli na mestu in buljili drug v drugega.

Ves dogodek smo pojasnili znanstveno: V kraju mojih pradedov je ostala ena veja našega rodu in iz tega rodu je izvirala moj dvojnik. Bil je torej moj daljni sorodnik.

Kljub temu pa je bila ta čudovita podobnost vendarle svojevrsna igra narave.

Zgodbeča nam kaže, v kakšen čuden položaj lahko pride človek, če ima svojega dvojnika. V tem primeru se podobnost lahko kolikor toliko obrazloži, ker naš izvir iz sorodstva. Točavnice je razumeti igro narave, kadar sta si dva človeka čisto enaka, a med njima ni krvne vez.

Mnogo je znanih zgodb, kako je kakšen čisto tuj človek zaradi svoje sličnosti z možem prevzel ženo, kako je kak dvojnik dvignil v banki denar in preselil blaginjo, ki je bil trdo pridržen, da je imel pred seboj za dviganje upravičeno osebo.

Pravzgovornejši misli, da se je njegova osebnost razdelila na dve, če nenadoma zagleda pred seboj dvojnika. Tako je celo veliki nemški pesnik Goethe tožil, da je srečal l. 1771. samega sebe, jahajočega na konju. Goethe je bil prepričan, da je na konju sedel sam v drug izdaji. Smatral je to po takratni veri za nesrečo.

Tudi bivši nemški cesar Viljem II. je imel svojega dvojnika, ki je nekdo razburil ves Pariz. Kamor je ta mož prišel, so govorili: »Cesar je tu!« Ta dvojnik je bil visok francoski politični uradnik. Angleški kralj Edward VII. je imel dvojnika v nekem ugodnem angleškem finančniku, ki je bil zelo pomenen na to, da so ga zamenjavali s kraljem.

Dvojniki znamenitih ljudi imajo navado, da svojo podobnost se povečuje z obliko ali drugace. Prav lahko si je to privoščil neki Orsacher, ki je bil čisto podoben cesarju Francu Jožefu. Če je obšel lovsko obloko in prikril svoj klopek obliki klopu, ki ga je nosil Franc Jožef, so ga redno zamenjavali s cesarjem.

Španski kralj Alfonz XIII. se je nekdo srečal v Parizu z nekim francoskim lakozivcem, ki mu je bil kakor pravi, do zadnje poteze podoben.

S pretepanjem izganjajo zle duhove iz nevest

Med malo raziskanimi kraji so se razsežni amaoonski pragozdovi, ki so še »mornom polni nevarnosti za razne znanstvene odprave. Znano je, da so amaoonski gozdovi polni škorpionov, strupenih kač in raznega mrčesa. Tujcem so pa razen tega nevarna tudi še nekatera divja plemena. Nekd italijanski znanstveni odpravi se je posrečilo priti do gornjega toka Amazonkega vletoka. Odprava je izsledila neko divje plemo, katerega življenjski način in nekatere njegove navade so za omikanega človeka naravnost strašne. Divjaki žive zelo preprosto. Moške se skrivajo po duplinah dreves, žene pa hodijo na lov. Moški se prikazujejo samo v primeru nevarnosti. Vsakdo si lahko že vnaprej misli, da se človeku, ki ga ujamejo, ne more najbolje goditi.

Strahotni so tudi poročni obredi pri teh divjakih, ki so znani pod imenom »fritoti«. Huitoti namreč z bicanjem preganjajo iz deklet zle duhove. Pri njihova vera uči,

da se po bicanju hudobni duh preseli iz dekleta v drevo, na katerem je bila privezana nevesta, mora ženin zažgati tudi drevo. V prvi poročni nečisti obredu mladič obrvi in glavo. Ko je tako očistena, vseh hudobnih duhov, jo vzame k sebi na svoja kolena, poljubi v lice in ji zapoje pesem o življenjski sreči.

ODKLONITEV

»Ne razumem, zakaj me neprestano zasledujete s svojimi bedastimi predlogi o ženitvi. Saj sem vam že povedala, da bi vas niti za starega očeta ne hotela.«

PRI ZDRAVNIKU

— Pomislite, gospod doktor, danes je kuhala moja tašča, pa sem pojedel njen las. Ali se mi ne bo nič zgodilo? — Kaj še! Jaz imam že več let vso taššo v želodcu, pa sem še popolnoma zdrav.

PREVEŠ

Pol ure sta se že molče sprehajala. Nazadnje se on ojučala in reče: »Dragica, bi hotela postati moja žena?« — Oh, pa kako rada! reče ona. Spet pol ure molka. Tedaj se ojučala ona: »Ti, zakaj pa spet nisi ne govoriš?« — Sem že itak preveč rekel! se odreže on.

Naročite se na romane »DOBRE KNJIGE«!

Magdalena je sicer ugovarjala tej grožnji, a Košir jo je potolažil, da ne bo tako hudo.

Ko je Rutar izvedel, kako mu je zagrozil stari Jernej, je pobelzel. Kljub temu, da je že vložil tožbo, jo je ustavil in sprejel po župniku odškodnino, ki mu jo je pomudil Košir. Kakor petelin na ograji je stal Jernej pred Magdaleno in ji dejal: »Vidiš, Magda, drugačija Rutarja sem že ukrotil — za take govedačice je treba samo trde pesti...«

Košir je bil dobrotnik Srednje vasi in tudi okolice. V šestih tednih je bil štirin otročem krstni oter. Ko je bila birma, je imel kar tri birmance. Seveda je vse bogato obdaril. Starčkom je kuopal tobak in slehernemu je pomagal, ako je bil res pomoči potreben. Vsa ga je pozdravljala, on pa je bil zadovoljen, ker mu je usoda naklonila srečo, da je lahko tudi drugim pomagal. Ves ožgan od sonca je hodil po hribih, če ga ni zadrževalo slabo vreme. Stari Jernej je pa tožil, da ne ve, če bo prestal zimo. Nekako čudno je postal bolan. Kar posedal je. Ana je dejala, da je zato bolan, ker je domala opustil delo.

»No, ko bo odlezel sneg, bova pa šla malo po hribih — ko se boste malo opomogli, bova pa drva cepila, ali ne?« je vprašal Košir.

Jernej je zmignil z rameni. »Ne vem, če bom dočkal pomladi.« — Kar lipovega cvetja v lonec, pa bo kmalu dobro — malo ste se prehladili, je dejal Košir.

Košir je pogodil. Po dobrem tednu je bil zdrav in že cepil drva. Ko je odlezel sneg s Kredarice, je vprašal očeta, če bosta šla na Kredarico.

»Seveda bo šel, malo napora mu bo koristilo,« se je vmešala Ana.

Oče si ni dal dvakrat reči, saj je bil vzpenjavec in se je celo dolgočasil, kar je sin sam lažil po hribih.

Zarano sta vstala in si kar sama zavrela mleko, optarla nahrbtnike in šla. Prvič je vzel sin očeta s seboj, a še sedaj

ni bilo to Magdalena vseh. »Do pozne noči bova samevali,« je vzdihnila.

»Ju že bova dočakali,« je odvrnila Ana. »Kljub temu, da je še zgodnja ura, pa mi ni več do spanja,« je pripomnila.

»Da se ne bova premetavali po postelji, pa mi povej, kako sta živeela z Jernejem,« je dejala Magdalena.

»No, ker sva naspali, pa poslušaj: Do petega leta več, kako je bilo z Jernejem, ker sem ti vedno pisala. To tudi veš, da sem pobegnila na Dunaj. Tu me ne bodo našli, sem si mislila; in res me niste dobili. Na Dunaju sem živeela nekaj mesecev v brezdelju, toda zavedala sem se, da bom morala prijeti za delo, če hočem, da bo moj varovanec dobro vzgojen.

Zopet sem si postavila stojnico na trgu. Toda med Dunajem in Beljakom je ogromna razlika, lepe denarce sem si služila z branjarji.

A pričelo me je skrbeti, da bi Jernejček ne pozabil slovenske, ker je bil vedno le med nemško mladino.

V Beljaku je bilo še dokaj slovenskih družin in sliši na trgu slovensko, seveda koroško narečje, dočim na Dunaju tega ni. Pričela sem z njim govoriti samo slovensko. Nekaj knjig sem prinesla iz Beljaka, med njimi tudi slovenski abecednik. Ko sem ga vpisala v prvi razred nemške šole, je že domala gladko bral slovensko. Pouk mu je bil v veselje. V večernih urah, ko je dovršil nalogo, sva pa sleherni večer pela slovenske pesmi.

Ker sem imela denar, sem sklenila, da bom naprej šolala. Vprašala sem ga, če bi šel rad v višje šole, pa mi je z veseljem zatrdil. Zagotovila sem mu, da bo izdelal tudi gimnazije, če bo znal prav dobro pisati slovensko, preden bo dokončal ljudsko šolo. Pisal je namreč jak šalo, seveda ker sem ga jaz učila. Da bi ga ti videla, s kakšnim navdušenjem se je oprijel slovensčine, po enem letu je že lepše pisal kakor jaz.

V tretjem razredu je dobil posebno pohvalo. Še otrok je bil, pa mi je znal že

toliko povedati, kakor petdesetletni učitelj. Saj je pa tudi vedno tičal med knjigami. Ni mu bilo do igrar.

Otroke svojih let je poslušal in se jim smehljaj, kakor da bi bil dvajset let starejši od njih. Še ni bil dopolnil devetnajsto leto, pa je imel že cele skladavne knjige prebranih.

Vem, da si že opazila, da malec naglašal nekako po koroško, ne vem, kako je do tega prišlo.

»To je vse lahko, ker je bil stalno med Nemci,« je odvrnila Magdalena.

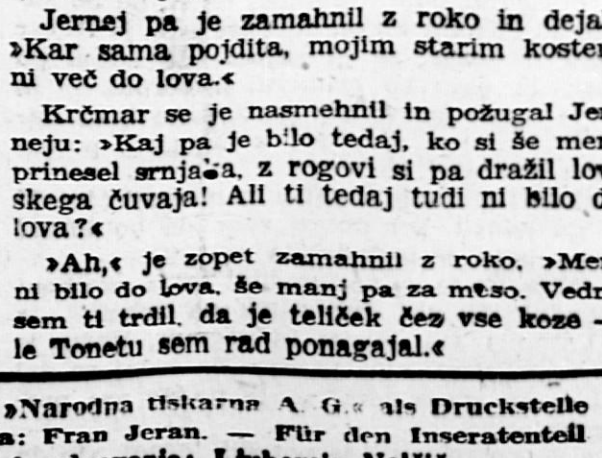
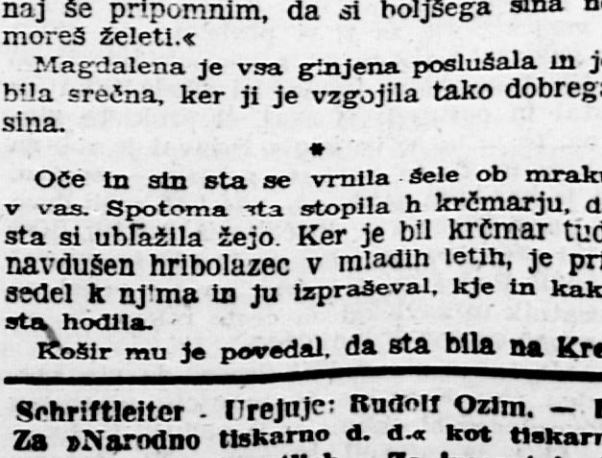
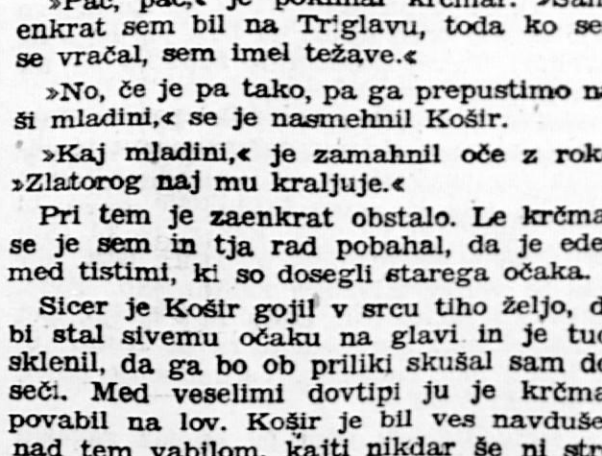
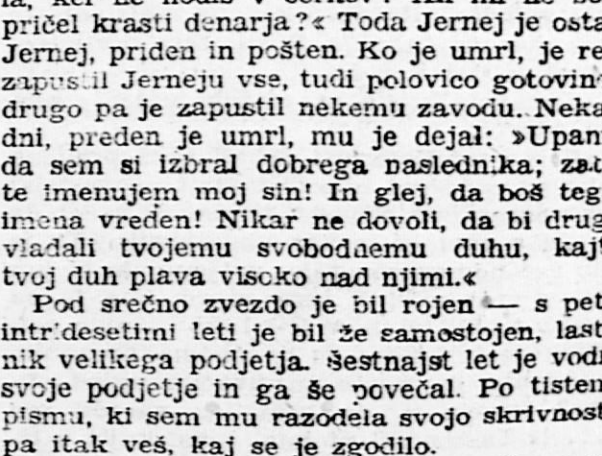
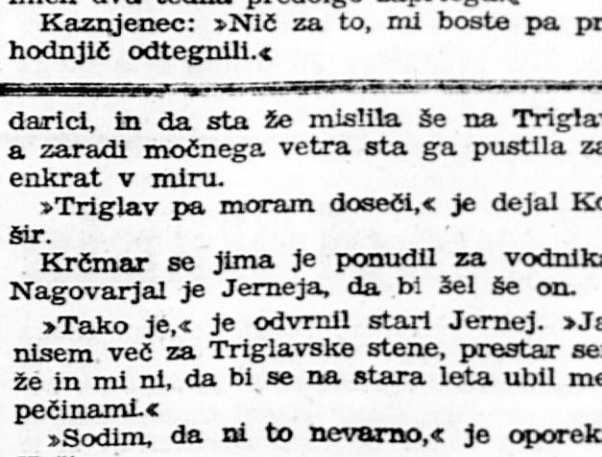
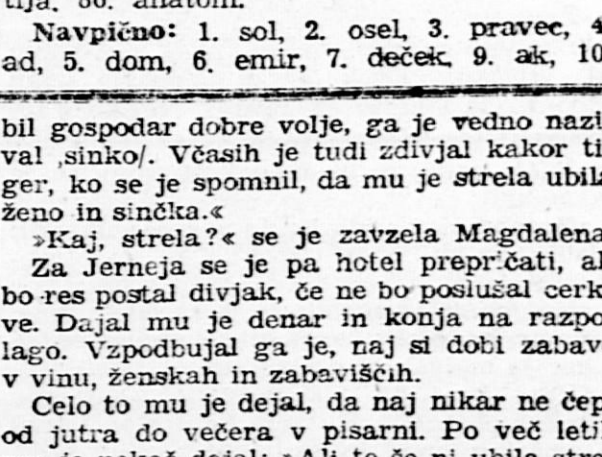
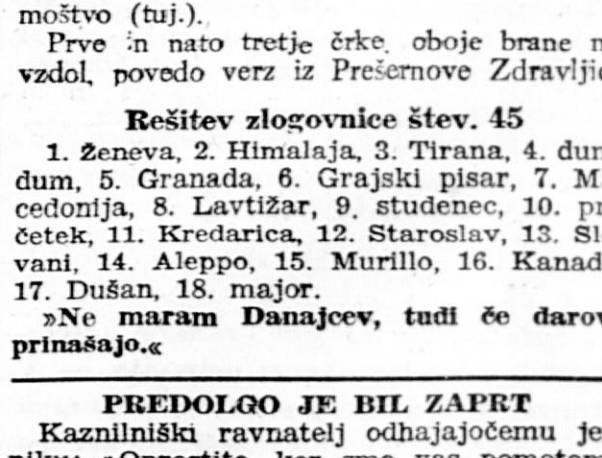
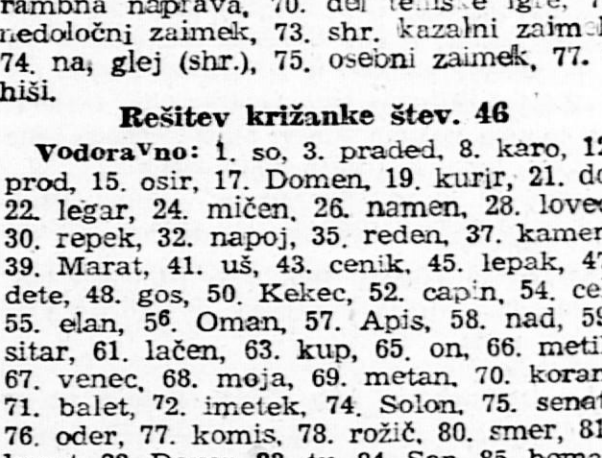
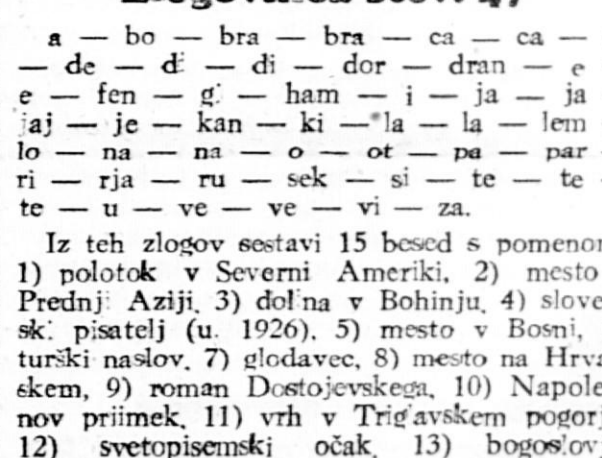
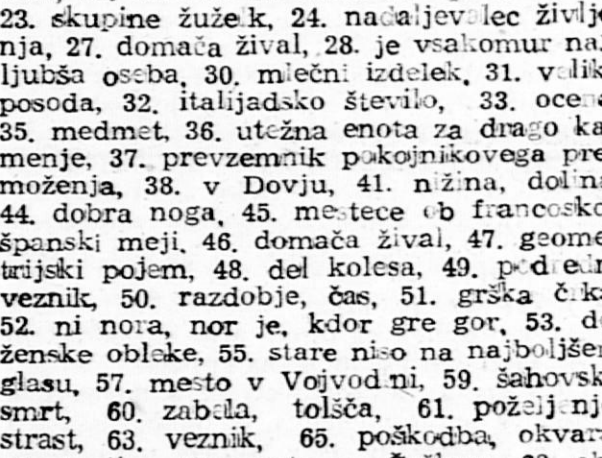
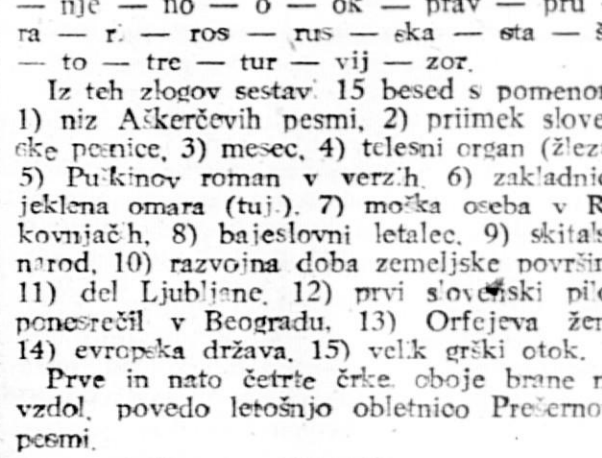
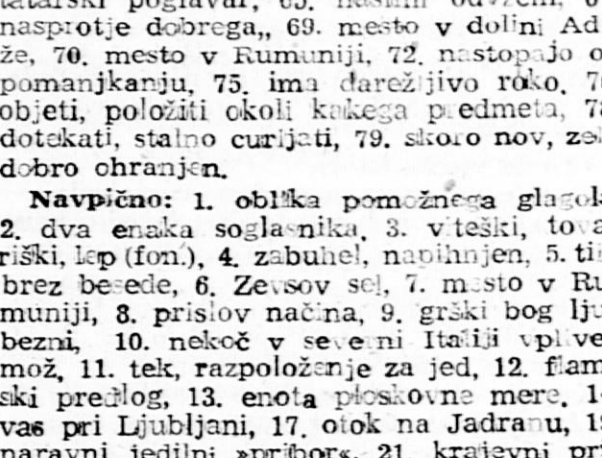
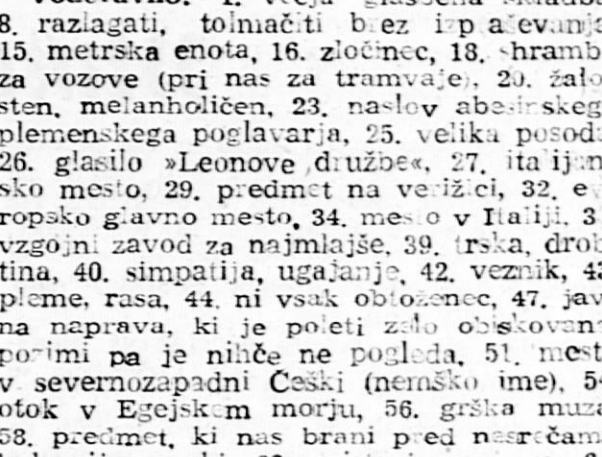
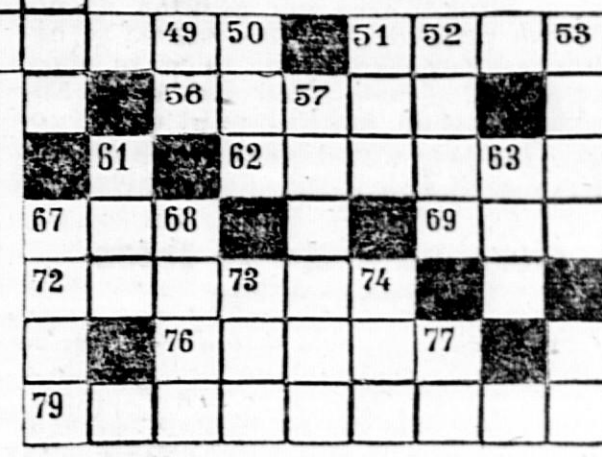
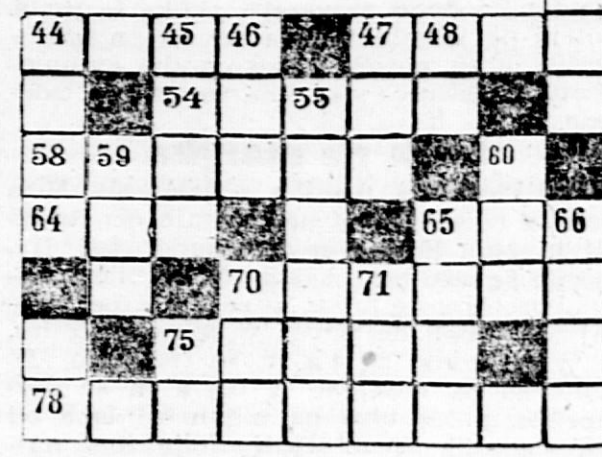
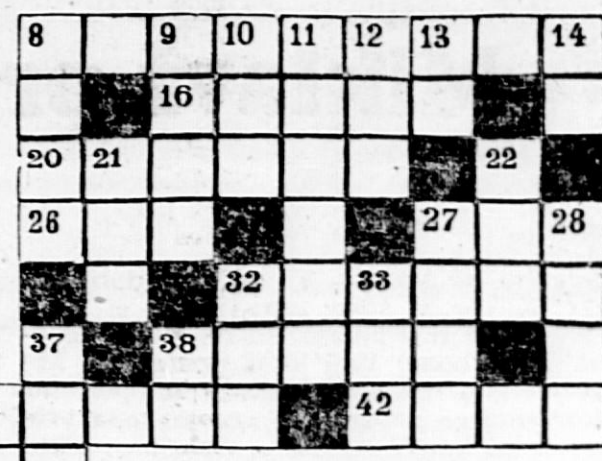
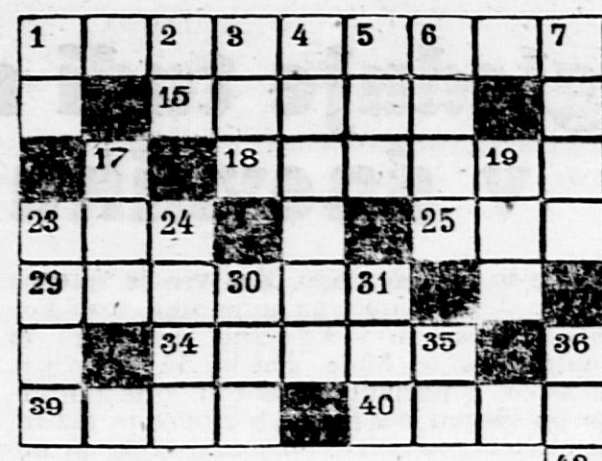
»To je že res,« je potrdila Ana in nadaljevala: »V branjarji je šlo dobro. Prihranila sem si bila že precej denarja in sem kupila v predmestju hišico z dokaj velikim travnikom. Ko so bile počitnice, je Jernej privedel še tri prijatelje študente. Kar z lopatami ter krampi so mi spremenili travnik v velik vrt.

Kakot sem bila tega vesela, ti ne morem povedati! Potem sem šele dobro zaslužila, ker sem zelenjavo doma pridelala. Popraviti sva si dala hišico, da sem imela veliko shrambo za sadež. Kmalu sva imela vse v najlepšem redu. Jernej mi je veliko pomagal, in je res hvalje vreden. Nikoli mi ni tožil, da se mora preveč učiti, ali da bi mi bil odklonil kako delo. Po dovršeni šoli mi je bil prvič zagodel. Jaz sem si mislila, da bo ostal pri meni in si bo dobil kako uradniško mesto, toda varala sem se.

Nedi Gasser, ki je študiral na Dunaju, a je bil Berlinčan, ga je spravil s seboj v Berlin, da bi tam nadaljeval študije. Ker je tudi Jernej imela višja trgovska šola, in sta oba imela isti smoter, je šel z njim, in to je bila njegova sreča.

Eri Gasserjevih starših je imel hrano in stanovanje brezplačno. Po nekaj letih mi je pisal, da je dokončal šolo in so mu Gasserjevi dobili dobro mesto pri neki veliki lesni industriji. Še isto leto mi je bil postal denar. Sleherni leto mi ga je pošiljal in pisal, kako da ga ima podjetnik rad. Naposled je bil že kar v njegovi pisarni in ga je nudomestoval, ako njega ni bilo doma. Kadar je

Križanka štev. 47

Vodstvo: 1. večja glasbena skladba, 8. razlagati, tolmačiti brez ip ačevanja, 15. metrska enota, 16. zločenc, 18. hramba za vozove (pri nas za tramvaj), 20. žalosten, melanholičen, 23. naslov abesirskega plemenskega poglavja, 25. velika posoda, 26. glasilo »Leonovo družbo«, 27. italijansko mesto, 28. predmet na vezici, 32. evropsko glavno mesto, 34. mesto v Italiji, 31. vzgojni zavod za najmlajše, 39. trska, drobna, 40. simpatija, ugaňanje, 42. veznik, 43. plem. rusa, 44. ni vsak obložene, 47. javna naprava, ki je poletni zelo obiskovana, porini pa je nihče ne pogleda, 51. mesto v severozahodni Češki (nemško ime), 54. otok v Egejskem morju, 56. grška muza, 58. premet, ki nas brani pred nasrčami, boleznijo, uroki, 62. pristoj, naprava, 64. tatarski poglavar, 65. nasilni odzem, 67. nasprotje dobrega, 69. mesto v dolini Adige, 70. mesto v Rumuniji, 72. nastopajoč pomanjkanju, 75. ima določljivo roko, 76. objeti, položiti okoli kakšnega predmeta, 78. dotekati, stalno curjati, 79. skoro nov, zelo dobro ohranjen.

Navpično: 1. oblika pomožnega glagola, 2. dva enaka soglasnika, 3. vstiski, tovarski, lep (fon), 4. zabuhel, napuhnen, 5. tin, brez besede, 6. Zevsov sel, 7. mesto v Rumuniji, 8. prislov način, 9. grški bog ljubezni, 10. nekdo v seve ni Italiji vpliven mož, 11. tek, razpoloženje za jed, 12. flamski predlog, 13. enota ploskovne mere, 14. vas pri Ljubljani, 17. otok na Jadranu, 18. naravni jedilni pribor, 21. kraljevni prislov, 22. kratice za enoto evropske valute, 23. skupine žužek, 24. nadaljevalec življenja, 27. domača žival, 28. je vsakomur najljubša oseba, 30. mlečni izdelek, 31. velika posoda, 32. italijansko število, 33. oca, 35. medmet, 36. utčna enota za drago kamenje, 37. prevzemnik pokojnikovega premoženja, 38. v Dovju, 41. nižina, dolina, 44. dobra noja, 45. mešce ob francoskošpanski meji, 46. domača žival, 47. geometrijski pojem, 48. del koleca, 49. podelni veznik, 50. razdobje, čas, 51. grška čika, 52. ni nora, nor je, kdor gre gor, 53. del ženske obleke, 55. stare niso na najboljšem glasu, 57. mesto v Vojvodini, 59. šahovska smrt, 60. zabula, tolašča, 61. poželjnj, strast, 63. veznik, 65. poškodba, okvara, 66. dvojice, 67. mesto na Češkem, 68. obramba naprava, 70. del telesi igre, 71. nedoločni zaimsek, 73. shr. kazalni zaimsek, 74. na, glej (shr.), 75. osebni zaimsek, 77. v hiši.

Rešitev križanke štev. 46

a — be — ber — ca — ca — ci — da — de — di — dvi — cv — cv — ci — ga — ge — gm — graj — i — ja — jan — ka — ka — le — le — lu — nan — ni — nje — no — o — ok — prav — pru — ra — r — ros — rus — ska — sta — ši — to — tre — tur — ur — zor.

Iz teh zlogov sestavi 15 besed s pomenom: 1) niz Askerčevih pesmi, 2) priimek slovenskega pisatelja, 3) mesec, 4) telesni organ (žlez), 5) Puškinov roman v verzih, 6) zakladnica, jeklena omara (tuj.), 7) moška oseba v Rokovnjačih, 8) bajeslovni letalec, 9) skitski narod, 10) razvojnica doba zemeljske površine, 11) del Ljubljane, 12) prvi slovenski pilot, ponesrečen v Beogradu, 13) Orfejeva žena, 14) evropska država, 15) velik grški otok.

Prve in nato četrte črke oboje brane navzdol, povedo letošnje obletnico Prešernove pesmi.

Rešitev zlogovnice štev. 47

a — bo — bra — bra — ca — ca — ce — de — di — di — dor — dran — e — e — fen — g — ham — i — ja — ja — iaj — je — kan — ki — la — la — lem — lo — na — na — o — ot — pa — par — ri — rja — ru — sek — si — te — te — te — u — ve — ve — vi — za.

Iz teh zlogov sestavi 15 besed s pomenom: 1) polotok v Severni Ameriki, 2) mesto v Prednji Aziji, 3) dolina v Bohinju, 4) slovenski pisatelj (u. 1926), 5) mesto v Bosni, 6) turški naslov, 7) glodavec, 8) mesto na Hrvaškem, 9) roman Dostojevskega, 10) Napoleonov priimek, 11) vrh v Triglavskem pogorju, 12) svetopisemski oca, 13) bogoslovje, 14) del Sredozemskega morja, 15) sportno moštvo (tuj.).

Prve in nato tretje črke oboje brane navzdol, povedo letošnje obletnico Prešernove pesmi.

Rešitev zlogovnice štev. 45

1. Zeneva, 2. Himalaja, 3. Tirana, 4. dum-dum, 5. Granada, 6. Grajski pisar, 7. Macedonija, 8. Lavtizar, 9. studenec, 10. prietek, 11. Kredarica, 12. Staroslav, 13. Slovani, 14. Alepp, 15. Murillo, 16. Kanada, 17. Dušan, 18. majar.

»Ne maram Danajceve, tudi če darove prinasa!«

PREDOLGO JE BIL ZAPET

Kazniški kazni ravnatelj odhajajočemu jetniku: »Oprostite, ker smo vas pomotoma imeli dva tedna predolgo zaprtega.«

Kaznjence: »Nič za to, mi boste pa prihodnjič odtegnili.«

daril, in da sta že mislila še na Triglav, a zaradi močnega vetra sta ga pustila zaenkrat v miru.

»Triglav pa moram doseči,« je dejal Košir.

Krčmar se jima je ponudil za vodnika. Nagovarjal je Jerneja, da bi šel še on.

»Tako je,« je odvrnil stari Jernej. »Jaz nisem več za Triglavske stene, prester sem že in mi ni, da bi se na stara leta ubil med pečinar.«

»Sodim, da ni to nevarno,« je oporekal Košir.

»Pač, pač,« je pokimal krčmar. »Samo enkrat sem bil na Triglavu, toda ko sem se vračal, sem imel težave.«

»No, če je pa tako, pa ga prepustimo naši mladini,« se je nasmešnil Košir.

»Kaj mladini,« je zamahnil oče z roko. »Zlatorog naj mu kraljuje.«

Pri tem je tja krat obostal. Le krčmar se je sem in tja rad pobahal, da je eden med tistimi, ki so dosegli starega očaka.

Sicer je Košir gojil v srcu tiho željo, da bi stal sivemu očaku na glavi in je tudi sklenil, da ga bo ob priliki skušal sam doseči. Med veselimi dvotipi ju je krčmar povabil na lov. Košir je bil ves navdušen nad tem vabilom, kajti nikdar še ni streljal na divjad.

Jernej pa je zamahnil z roko in dejal: »Kar sama pojdi, mojim starim kostem ni več do lova.«

Krčmar se je nasmešnil in požugal Jerneju: »Kaj pa je bilo tedaj, ko si še meni prinesel arnjača, z rogovci si pa dražil lovskega čuvaja! Ali ti tedaj tudi ni bilo do lova?«

»Ah,« je zopet zamahnil z roko. »Meni ni bilo do lova, še manj pa za mso. Vedno sem ti trdil, da je telček čez vse koze — le Tonetu sem rad ponagajal.«

Schriftleiter: Uredje: Rudolf Ozim. — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnja: Fran Jeran. — Für den Inzeratenteil verantwortlich: — Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Volčič.